

Naročnina

za državo SHS:

na mesec Din 20
za pol leta 120
za celo leto 240

za inozemstvo:

mesečno Din 30

Sobotna izdaja:

celoletno

v Jugoslaviji Din 40
v inozemstvu 60

SLOVENEK

Cene inseratov:Enostopna petna vrsta
mali oglasi po Din 1.50 in
Din 2.—, večji oglasi nad
45 mm višine po Din 2.50,
veliki po Din 3.— in 4.—,
oglas v uredniškem delu
vrstica po Din 6.—.**Pri večjem naročilu popust.**Izhaja vsak dan izvenredni
ponedeljka in dneva po
prazniku ob 4. uri zjutraj.

Poština plačana v polovici.

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici 6/III. Rokopisi
se ne vračajo; nefrankirana pisma se ne spre-
jemajo. Uredništvu telefon 50, upravnštva 328.**Političen list za slovenski narod.**Uprava je v Kopitarjevi ulici 6. Cekovni račun:
Ljubljana 10.650 in 10.349 (za inserate) Sara-
jevo 7.563, Zagreb 39.011, Praga in Dunaj 24.797.**Zapomnite si!**

Opozicijski tisk napoveduje naj-
ostrejšo parlamentarno kampanjo bivših
režimskih strank proti novi vladi, ker je
vzpostavila na Prvatskem državopravni
status quo ante. Napoveduje se borba, ki
še nikdar ni bila tako nepotrebna, jalova
in brezsmiselna, kakor ravno sedaj, ko gre
za to, da se odvali kamen spodtike in usta-
novi končni sporazum med jugoslovenski-
mi narodi.

Uverjeni smo, da iz te moke ne bo
kruha; da je smatrati »demokratske«
bojne napovedi zgolj kot humbug, ki si ga
radi cenenosti lahko dovolijo. Vlada na-
rodnega sporazuma ima danes zagotovljeno
tako trdno večino, da si bodo ob njej skr-
hali svoje zobe vsi nekdanji režimski ti-
gri. 120 ostane napram 169 vedno v manj-
šini. V parlamentu torej ni mogoče strmo-
glaviti novega režima, ki je že mesec dni
na oblasti, ne da bi se bila medtem zrušila
država v svojih temeljih, kakor so napo-
vedovali centralisti.

Bojne napovedi Pašić—Pribeževićih
pristašev pomenijo samo, da se ta gospo-
da še prav ne zaveda, kako silno se je pro-
korenčila politična smer v naši državi in da
nihče več tega ne more izpremeniti. Nič
ne pomaga sklicevanje te družbe na vojs-
ko, na potoke krvi, na sence junakov. Živ-
ljenjski razvoj kaže, da se je vse to zgo-
dilo ne zato, da bi nam vladal hegemoni-
zem enega, ampak zato, da svobodni in
politično suvereni Srbi, svobodni in po-
litično suvereni Hrvati, svobodni in po-
litično suvereni Slovenci sporazu-
majo eno državo, kjer bodo vsi
enakovredni in nihče ne bo drugega nad-
vladal. Zato so umrli junaki in
ne za Pašićev absolutizem. Živ-
ljenje in razvoj gresta svojo pot, naravni
zakoni so neizprosnejši nego trma sla-
botnih ljudi in nobene »zgodovinske«
dogme ne držijo nikjer, če se jim zoperstavi
elementarno kopnenje živega ljudstva po
svobodi, politični samostojnosti in demo-
kraciji!

Vprašanje je povsem enostavno: Ali
se mislijo bivše režimske stranke, zlasti
zbesneli samostojni demokrati, sprijazniti
z idejo, da je razvoj v smeri popolne iz-
kristalizacije narodne suverenosti posa-
meznih narodov v naši državi in njihove
svobodne medsebojne kooperacije v
eni državi nujen ter neizogiben, in v tem
slučaju lahko vodijo lojalno opozicijo, ka-
kor druge evropske stranke, ali pa: oni
zanikajo ta princip popolne narodne sa-
modloče, in v tem slučaju jim
ne preostane ničesar, razen
uporaba brutalne sile, revol-
ucije. Centralistična ideologija se mo-
re vcepiti Slovincu, Hrvat in Srbu samo
še na ta način, kakor je to storil Cankov,
ki je bolgarskim kmetom odkrito skozi ce-
vi svojih strojne povedal, da tvori državo
le peščica sofijske buržoazije ter da kmet
in delavec nista polnovredna državljana.
Toda Slovenija ni ozemlje okoli Tirnova,
Hrvatska ni kakšen spahiluk. Gospod Pri-
bežević je talent, v kolikor zadeva šikane
in provokacije, ali njemu ne bi pomagale
niti najboljše »instrukcije«
Cankova, kajti
v Jugoslaviji je absolutizmu in terorju de-
snlčarske reakcije odklenalo za vedno.

Slovenci smo politično suveren narod,
ki svobodno sodelujemo z drugimi jugoslo-
vanskimi narodi v eni državi. Naša dejan-
ska suverenost je bila z ustavnim falzifi-
katom samo prekinjena, ali o
njeni veljavnosti ni dvomil noben Slove-
nec, če izvajamo morda tisto peščico in-
teligence, ki se je sama odžagala od na-
rodnega drevesa in prostovoljno vsakomur
robuje. Politika sporazuma, ki jo je inav-
guriral Davidovičeva vlada, je garancija,
da se pravkar omenjeni razvoj ne bo pre-
kinil. Naš jugofašizem naj se sprijazni z
mislijo, da so mu bile julija leta 1924 od-
pete bilje.

**DRŽAVLJANSKA VOJSKA NA
KITAJSKEM?**

Peking, 30. avg. (Izv.) Z ozirom na
preteči notranjepolitični prevrat in z ozi-
rom na nevarnost državljanske vojne so
zastopnik Amerike, Francije, Anglije in Ja-
panske danes izjavili vladi v Pekingu, da
bodo delali odgovorne za vso njihovim dr-
žavljanom napravljeno škodo kitajsko
vlado.

Kongres trgovskih in obrtnih zbornic.

Belgrad, 30. avg. (Izv.) Danes ob pol
11. uri predpoldne je bil o'voren kongres
trgovskih in obrtnih zbornic ter izvozni-
čarskih društev. V imenu vlade sta kon-
gresu prisostvovala finančni in poštini mi-
nister. Kongres je otvoril v imenu belgraj-
ske trgovske zbornice Djordje Radoljevič.
V začetku se je prečitala brzojavka, na-
menjena kralju. Prvi je govoril zastopnik
belgrajske trgovske zbornice Miljutin Sta-
nojevič: »Na prvem kongresu je bilo ugo-
tovljeno, koliko je znašal izvoz in uvoz in
koliko je bila vrednost dinarja, kaj bi bilo
treba storiti, da se izvoz okrepi. L. 1923.
je znašal uvoz 7.700.500.000 Din, izvoz pa
8.480.841.000. V prvem polletju t. l. je zna-
šal izvoz 4.175.900.000 Din. Verjetno je,
da bo v drugem polletju znašal ravnoli-
ko. Izvoz bi znašal 8.351.800.000 Din. Te-
mu primerno bi moral dinar zrasti za 15
odstotkov, kar se je tudi zgodilo. Dinar je
veljal 1. marca 1923 fr. švic. 5.80, večeraj
6.70. Dinar se je popravljal, dokler ni pri-
šla l. l. ministrska kriza. Dinar je stal, da-
siravno ni bilo razloga. Na dinar so vpli-
vale tudi izjave politikov, ki niso pazili,
kaj govorijo. Sedanji in prejšnji minister sta
izdala dve koristni izjavi, ki sta imeli
važne posledice. Ena izjava je bila, da se
obtok bankovcev ne poveča, druga, da
imajo vojno odškodninske obveznice ena-
ke pravice, kot drugi državni papirji. Pri
povečanju agija je treba previdno po-
stopati.

Za Stanojevičem je govoril poštini mi-
nister Marković kot zastopnik trgovskega
ministra: Zbornice so mnogo pripomogle
k državnemu ugledu. Uvozu je treba po-
svetiti mnogo pozornosti; kakor tudi obrt-
niškim šolam, ker ustvarjajo naraščaj. Iz-

raža upanja, da bo kongres domovini mno-
go koristil.

Burno je bil pozdravljen finančni mi-
nister dr. Mehmed Spaho. Rekel je:

Nisem nameraval govoriti. Vendar
vsled Stanojevičevega govora moram po-
vedati par besed, kar se tiče mojega reso-
ra, ker sem dolgo časa živel v vaši sredi.
O kakem povečanju obtoka bankovcev ni
govora, ker je vlada prepričana, da to ško-
duje dinarju, katerega hoče vlada okrepiti.
O carinski tarifi še ni padla odločba. Na-
črt carinske tarife je dedščina prejšnje
vlade. V vprašanju agija je treba iti po-
stopno, ker agio vpliva na široke ljudske
sloje. Vlada ima pred očmi interes naše in-
dustrije. Kongresu želi uspeha.

Nato je poročal načelnik kmetijskega
ministrstva Stojković o stanju setve, sadja
in živine v državi. Za njim je poročal po-
ročevalec trgovskega ministrstva Ljubo-
mir Olič o obrtnih in drugih strokovnih šo-
lah. Načelnik konzularnega oddelka v zu-
nanjem ministrstvu Ranko Manković je po-
ročal o stanju konzulatov v tujini. Načelnik
prometnega ministrstva Panjić je izjavil,
da minister Sušnik obžaluje, da vsled služ-
benega potovanja na Sušak ne more pri-
sostvovati kongresu. Poročal je, da se pro-
met vedno bolj izboljšuje, četudi stanje
prometnih sredstev še vedno ne odgovarja
našim potrebam.

S tem je bila dopoldanska seja zaklju-
čena. Popoldne se je delo razdelilo na šest
odsekov, ki bodo izdelali poročila o pro-
izvajanju, o vzrokih motenja izvoza, o od-
pomočih itd. Odseki so začeli takoj delati
in so delali do pozne noči. Jutri se bo seja
ob 10. uri dopoldne nadaljevala in bodo
odseki podali poročila.

Seja ministrskega sveta.

LAŽI DEMOKRATSKEGA ČASOPISJA.

Belgrad, 30. avgusta. (Izv.) Danes po-
poldne se je vršila seja min. sveta, na kate-
ri so Davidović, Korošec in Hadžić podali
poročila o potovanju v Peč. Izjavili so zado-
voljstvo nad potekom svečanosti. Ugotovili
so na seji, da je samostojno demokratsko

časopisje fabriciralo razne laži, da bi
zmanjšalo pomen teh svečanosti. Finančni
minister Spaho je poročal o proračunskem
delu za l. 1925/26. Vojni minister Hadžić je
osvojil predlog o ureditvi dobrovoljskega
vprašanja v Črni gori.

Novi veliki župani.

Belgrad, 30. avgusta. (Izv.) Danes ob
10. uri so se vrnili v Belgrad ministrski
predsednik Davidović, ministra dr. Koro-
šec in general Hadžić. Ministrski predse-
dnik je prinesel s seboj ukaze o novih žu-
panih, ki jih je kralj podpisal v Dečanih.
Baltić je imenovan za Sarajevo, Vitomir
Vašić za Šabac, Velimir Kuzmanović za
Smederevo, Milan Nikolić za Užice, Svetomir
Tomić za Valjevo, Dušan Stojilković za
Vranje.

**Komisija za izpremembo urad-
niškega zakona.**

Belgrad, 30. avgusta. (Izv.) V glavnem
je snov za spremembo uradniškega zaka-
na zbrana. Zato bo v ponedeljek seja po-
sebne komisije za te spremembe. Posebni
komisiji načeljuje pomočnik pravosodnega
ministra Stimdžalić, njeni člani so načel-
nik notranjega ministrstva Vasa Lazare-
vić, član glavne kontrole Milan Kovasović
in načelnik prometnega ministrstva Vasa
Petrović.

**ZA VPOMOJENCE IN IZPLAČANJE ZA-
OSTALIH RAZLIK.**

Belgrad, 30. avgusta. (Izv.) Finančni
minister dr. M. Spaho je sprejel predse-
dnika uradniške zveze profesorja Andro-
vića, ki se je z njim razgovarjal o vpraša-
nju draginskih doklad penzioniranim in o
izplačilu razlik po novih plačah od ok-
tobra 1923 do maja 1924. Minister dr. M.
Spaho je izjavil, da se dela na uredbi o
dokladah vpokojencem, ki pride pred fi-
nančni odbor in narodno skupščino in da
namerava to vprašanje tako urediti, da
vpokojenci, ki so po raznih zakonih vpo-
kojeni in tem zakonom odgovarjajoče pre-
jemajo pokojnine v različnih izmerah, do-
be izenačeno skupno mesečno pokojnino.
To je posebno važno za vpokojence, kate-
rih pokojnina je odmerjena v kronah, ka-

kor tudi za one, ki so vpokojeni po starem
zakonu. Dr. Spaho je izjavil, da se bo
resno brigal, da se zaostale razlike izpla-
čajo najprej najnižjim uslužbencem in
uradnikom.

Invalidski zakon.

Belgrad, 30. avgusta. (Izv.) Danes se
je v socialnem ministrstvu nadaljevalo delo
o vprašanju invalidskega zakona, med mi-
nistrom, organi tega ministrstva in zastop-
niki invalidskega društva. Minister Sefkija
Behmen je sprejel mnoge njihove predlo-
ge za novi zakon, katere je prejšnja vlada
odbila.

Zakon proti korupciji.

Belgrad, 30. avgusta. (Izv.) Pravoso-
dni minister dr. Haliibeg Hrasnica je ime-
noval posebno komisijo, ki bo končnove-
ljavno pregledala načrt novega zakona o
pobijanju korupcije. Komisijo tvorijo dr.
Kumanudi, bivši minister; dr. Dragutin
Arandžević, vseučiliški profesor; dr. Ni-
kola Ogorelec, podpredsednik stola sedmo-
rice v Zagrebu; dr. Toma Živanović, vse-
učiliški profesor v Belgradu in dr. Bertold
Eisner, senatski predsednik vrhovnega so-
dišča v Sarajevu. Komisija se sestane 3.
septembra. Predsednik je Kumanudi. Do-
kler se on ne vrne iz Ženeve, bo predse-
doval najstarejši član.

KRALJ V SKOPLJU.

Belgrad, 30. avgusta. (Izv.) Za jutri se
pričakuje kraljevi povratek v Belgrad. —
Kralj se mudi v Skoplju.

ODPOSLANCI HRSS.

Belgrad, 30. avgusta. (Izv.) Nocoj so
odpotovali iz Belgrada poslanci HRSS Ko-
šutić, Nikić in Bačinić.

OSEBNA VEST.

Belgrad, 30. avgusta. (Izv.) Za načel-
nika upravnega oddelka v notranjem mi-
nistrstvu je imenovan Aleksander Kuzma-
nović.

DAVČNE ODREDBE V VOJVODINI.

Belgrad, 30. avgusta. (Izv.) Kakor
znano, je prejšnja vlada dala Vojvodincem
razne davčne koncesije in je tam zaostalo
davčnih vplačil v znesku ene in pol mili-
jarde. Na dr. Spahovo zahtevo se bo ta da-
vek pobral in se je s tem delom že pričelo.

POSVETOVANJA O BUDGETU.

Belgrad, 30. avgusta. (Izv.) Danes po-
poldne se je vršila v finančnem ministrstvu
seja dr. Spaha z načelnikom finančnega
ministrstva in načelniki proračunskega od-
delka. Razpravljali so o proračunu za leto
1925/26. Namen konference je ugotoviti
meje, v katerih se sme gibati proračun, da
bo aktiven.

**DEMENTIRANE LAŽI O DEMISIJI VOJ-
NEGA MINISTRA.**

Belgrad, 30. avgusta. (Izv.) Radikali
in samostojni demokrati že nekoliko dni
prinašajo izmišljene vesti o demisiji vojne-
ga ministra Hadžića. Vaš dopisnik je
danes po seji ministrskega sveta govoril z
zelo ugledno osebo ministrskega kabineta,
ki je najenergичnejše dementirala to vest in
izjavila, da ni še prišlo do nobenih neso-
glasij med vojnim ministrom in ostalo vlad-
o. Vesti, ki jih širijo Žerjavovi demokrati,
kvalificirajo prejšnji režim kot popolnoma
brezmovalen.

**VZPOSTAVITEV HRVATSKE POKRA-
JINSKE UPRAVE.**

Belgrad, 30. avg. (Izv.) Vsled vzposta-
vitve hrvatske pokrajinske uprave je po-
stalo aktualno vprašanje prosvetnega od-
delka za Hrvatsko. V prosvetnem ministr-
stvu bodo prihodnji teden o tem vprašanju
razpravljali.

**ZA VZPOSTAVITEV PROSVETNEGA
ODELKA ZA BOSNO.**

Sarajevo, 30. avgusta. (Izv.) V tukaj-
šnjih hrvatskih, srbskih in muslimanskih
krogih se zahteva, da se vzpostavi oddelek
za prosveto za Bosno in Hercegovino. Kot
kandidata za načelnika tega oddelka ime-
nujejo reduciranega ravnatelja sarajevske
realke g. Mijo Poljaka.

ZA NARODNO ZDRAVSTVO.

Belgrad, 30. avgusta. (Izv.) Ministrski
svet je odobril ministrstvu za narodno
zdravstvo 12 milijonov dinarjev kredita za
nove medicinske ustanove.

PROGA UŽICE-VARDISTE.

Belgrad, 30. avgusta. (Izv.) Danes je
bila na svečan način izročena prometu že-
lezniška proga Užice-Vardište. Ministra za
promet je zastopal pomočnik Avramović.

MEDNARODNI POŠTNI TARIF.

Belgrad, 30. avgusta. (Izv.) S prvim
oktobrom stopi v veljavo mednarodni do-
govor poštinih zvez o znižanju dosedanje
pisemske tarife za 50 odstotkov.

**Nemški državni zbor sprejel
Dawesov načrt.**

Berlin, 30. avg. (Izv.) Velikanska na-
petost zaradi zadnjih političnih dogodkov
je danes nekoliko ponehala po glasovanju,
na katerem so bili v državnem zboru spre-
jeti zakoni, ki so potrebni za izvedbo Da-
wesovega načrta. Danes je postalo še jas-
no, da je vlada dobila na svojo stran nem-
ške nacionalce z raznimi koncesijami no-
tranjepolitičnega značaja. Nemški nacijo-
Dalje na drugi strani.

Borzna poročila.

30. avgusta 1924.

ZAGREBSKA BORZA.

Prost promet: devize in valute.

(V oklepaju tečaj z dne 29. avgusta.)

Italija 3.50 (3.475—3.495), London 356
(352.90—355.90), Newyork 79.25 (78.75—79),
Pariz 4.35—4.40 (4.26—4.39), Praga 2.39 (2.32),
Dunaj 0.1120 (0.1113—0.1122), Curih 14.95
(14.87).

CURIŠKA BORZA.

(V oklepaju tečaj z dne 29. avgusta.)

Belgrad 6.725 (6.70), Pešta 0.007 (0.0069),
Berlin 1.25 (1.265), Italija 23.62 (23.85), New-
york 531.25 (531.75), Pariz 29.05 (28.80), Pra-
ga 15.95 (15.90), Dunaj 0.0074 (0.00748), So-
fija 3.87 (3.85).

nalci so zahtevali rekonstrukcijo kabineta. Vlada pa jim v tem oziru ni obljubila ničesar, samo posamezne stranke, oziroma njihovi voditelji so se zavezali, da bodo upoštevali nemško-nacionalne želje.

London, 30. avg. (Izv.) Danes ob polni uri popoldne je bila podpisana londonska pogodba, s katero se uveljavlja Dawesov načrt.

Washington, 30. avg. (Izv.) Predsednik Coolidge je sprejel z velikim zadovoljstvom sprejem reparacijskih zakonov na znanje. On upa, da bo izvedba Dawesovega načrta pomogla Ameriki do ponovnega gospodarskega procvata, Evropi pa do toliko zaželjene gospodarske obnove.

EKSPLOZIJA V ATENAH.

Atene, 30. avg. (Izv.) V bližini pirskega pristanišča je eksplodirala tvornica za smodnik. Dva vojaka sta ubita. Vzrok eksplozije še ni znan, domnevajo pa, da se je smodnik sam vnel.

PODRAŽENJE PREMOMA V ANGLIJI.

London, 30. avg. (Izv.) Premog se je danes podražil. Tona premoga je od danes naprej dražja za 1 funt 6 šilingov do dva funta 6 šilingov, po kakovosti.

ZAKLJUČEK MEDPARLAMENTARNE KONFERENCE.

Zeneva, 30. avg. (Izv.) Medparlamentarna konferenca se je danes končala. Sprejete so bile resolucije glede razorožitve in glede varnostnih garancij za posamezne države.

Pismo iz Mažarske.

Budimpešta, 29. avg.

V notranji politiki Mažarske je nenadoma zavladalo zatišje. Afera Eškút je res dvignila mnogo prahu, ali rešena še ni. Grof Bethlen si je pridobil vsled smotrenega dela za gospodarsko sanacijo mnogo simpatij, vsa znamenja pa kažejo, da izstop stranke malih kmetov (vodja Stefan Szabo de Nagyátad) iz Bethlenove vlade ne bo imel resnejših posledic. Vladavina je fevdalnemu sistemu tako zasigurana, da je zlepa ne omaje nobena sila v mažarski zbornici.

Nam Slovincem je najmenj znano politično življenje mažarskega naroda. Doslej ni bilo pravega zanimanja za vse to, kar se dogaja v Budimpešti, zato mi dovolite, gospod urednik, da nekoliko opišem parlamentarno strukturo, v kolikor bi utegnili zanimati tudi naše čitatelje.

Tri leta je že poteklo, odkar vlada erdeljski grof Stefan Bethlen mažarsko »kraljevino«, katero predstavlja na zunaj državni upravičeni kntredarmiral Nikolaj Horthy de Nagyábánya. Grof Bethlen se opira v parlamentu n takozvano »Zajednico«, sestavljeno iz enega dela krščanskih socialcev, konservativcev in stranke malih posestnikov. Ta skupina, ki tvori jedro vladnega bloka, šteje približno 130 poslancev. Ker šteje zbornica 245 sedežev, bi to število ne zadostovalo. Bethlenu se je posrečilo pritegniti še eno skupino, in sicer takozvano »krščansko zajednico«, v kateri igrajo grof Zichy, Hussar, Wolff in prelat Vasz prav vidno vlogo. Ta skupina šteje 25 poslancev, je skrajno konservativna, vsekakor pa je značilna, da Vasz — mož nadomestuje ministrskega predsednika — v stranki sodeluje v toliko, kolikor mu to dopuščajo oziri na

Bethlenov guvernementalizem. Tretja, povsem neznatna skupina, ki podpira Bethlenovo vladno, je nekaj »centrum«, ki ga izpolnjuje poslanec Heinrich z enim samim tovarišem. To je vladni blok. Bethlen ima v svojem programu gospodarsko in finančno obnovo Mažarske in njegova precejšnja zasluga je, da Društvo narodov ni odpovedalo Mažarski potrebne pomoči. V ostalem se problemi mažarske politike ne sučejo toliko okoli vprašanja: legitimizem ali nova monarhija, kajti mirno se lahko ugotovi, da je 9 desetih vsega naroda prožetih monarhističnega duha. Isto velja tudi o parlamentu. Vprašanje liberalizem ali konservativizem je pač gospodarsko vprašanje. — Kar zadeva volilno reformo — to je sporno jabolko vse mažarske politike — imam vtis, da sta si tako vladna skupina kakor opozicija edini, da bi bila pač umestna, ali... Sicer je pa to poglavje za sebe, ki ga hočem ob priliki obdelati v posebnem pismu.

V opoziciji igrajo glavno vlogo socialni demokrati. Sedijo na skrajni levi. Voditelji so Feidl, Peyer, Farkas itd. Znan je morda Feidl, ki je svojčas z Garamyjem obiskal Mac Donalda in mu potožil o težnjah mažarskega delavstva. Socialni demokrati so odkriti republikanci. Njih poslanski klub šteje 24 mož. Proti vladi se obnašajo zelo borbeno, v izbiri sredstev niso baš skrupulozni, saj je bila »Nepszava« skoro vsak drugi dan zaplenjena, vendar se družijo s svojimi najhujšimi nasprotniki; z nacionalisti (Gömbösova stranka »probujajočih se Mažarov« »Ebredők Magyarok«).

Socialistom sekundira neka karikatura nekdanje Kossuthove stranke, ki pa ni identična s prvotno. Tu so poslanci Ruppert, Zoltan Horvat, Cserty, Reinprecht in Vinc. Nagy. Ta skupina se igra z republikanizmom, ki je pa nejasen in bolj taktično sredstvo kot pa cilj. Nagy sanja o neki »kmetitski republiki«, zelo oddeljeni od Radičeve koncepcije.

Nadalje pride v poštev demokratska stranka pod vodstvom bivšega ministra Vázsonyija. To je stranka židovstva, navdahnjena s Karalyijevim republikanizmom. Deloma so celo legitimisti... Njih organ je »Vilag« (Luč), ki plava v prostozidarskih vodah.

Kot divjaki se odlikujejo poslanci Rassay, Paul Sandor, Stefan pl. Barczy. Rassay je hitro napravil kariero in velja kot izboreu govornik. Sandor je strokovnjak v trgovskih vprašanjih. O Barczyju se je govorilo za časa dr. Lammascha, da bi bil imel sestaviti zadnjo mažarsko vladno pod okriljem skupnega orla... S Szilagyjem štejejo samostojni opozicionalci kakih 10 mož.

Nadalje se nahaja v opoziciji takozvana stranka »48 samostojnih kmetov«. Vodi jo Zoltan Mesko. Ta stranka šteje jedva — štiri poslanca.

V centru se igraja opozicijo naslednja in v mažarskem političnem življenju neizogibna moča: grof Albert Apponyi, nekdanji šef mirovne delegacije v Parizu, in grof Julij Andrássy, sin zadnjega zunanjega ministra bivše monarhije. Oba sta legitimista. Prvi je trezen, si le želi povratka Habsburžanov. — Drugi je ekstremist in zahteva... Njegovo glasilo je »Magyarország«.

V opoziciji je nadalje krščansko-socialna stranka pod vodstvom poslanca Hallerja. Šteje samo 4 poslanca in skuša priti v tesnejše zveze z Wolffom in Zichyjem.

Posebnost mažarskega parlamentarizma so takozvani »probujajoči«. Ta skupina je

orientirana proti židovstvu, se bori za neko megleno obnovo mažarstva in je docela ekstremna. Voditelji so Julij Gömbös, Eckhardt, Ulain, Zsilinsky, Kiss, Bell in Zsakay ter neki Lendvay (Lehner). Gömbös, zagrizen »nacionalist«, je bil nekoč avstrijski oficir, kar se očituje na njegovi pomanjkljivi izgovorjavi mažarsčine. Eckhardt (ime ga izdaja...) je ožji sorodnik Horthyjev, Ulain je po rodu Rumun... To je slika mažarskega »nacionalizma«, ki si je povsod sličen. Same poturice. Njihova glasilo je »A Népc« (>Ljudstvo«). Velike vloge ne bodo več igrali v politiki Mažarske, dasiravno so hoteli upogniti ves narod. Mažarska je preveč potrebna gospodarske obnove, da bi mogla izročiti svojo usodo takim ljudem.

To je politična slika dežele Szent Istvana... —or.

Iz zunanje politike.

* Reichstag sprejel Dawesov raport.

Kar je bilo pričakovati, se je zgodilo: pretežna večina Reichstaga je sprejela Dawesov raport, ne da bi bili zli duhovi nemškega strankarstva izzvali razpust zbornice. Nemški nacionalci, ki jih vodi trenutno ekselencia Hergt, so se udali, čim je kancelar dr. Marx izjavil, da se vlada principijelno strinja z oddvojenim mišljenjem nemško-nacionalne frakcije. Nemška vlada bo takoj po sprejetju iz londonskega dogovora izvirajočih zakonov pričela nova pogajanja ter bo pospešila evakuacijo Paruhra pred določenim rokom. Dokler ta cilj ni dosežen, ni pričakovati nikakih trgovsko-političnih pogajanj. Vlada potemtakem upa, da ji bo uspelo uveljaviti temeljno misel nemško-nacionalnih predlogov v neki drugi obliki. Cena, za katero so pristali nemški nacionalci na Dawesove zakonske predloge, je precej visoka. V berolinskih političnih krogih se govori, da bodo zahtevali nič manj nego štiri ministrske portfelje, obenem pa bi dobili mesto državnega kanclerja, ker namerava dr. Marx podati 30. septembra svojo demisijo. Z vladne strani se je nemškim nacionalcem tudi obljubilo, da se bo razbila takozvana »velika koalicija« na Pruskem. Med socialdemokrati je zavladala spričo nenadnega preokreta v politični situaciji vidno poparjenje.

Beleške.

»Minister werden ist nicht schwer.« Tako so zapisali včeraj ata in dostavili temu verzu prosto po Viljemu Buschu še drugega: Minister sein dagegen sehr. In potem so ata začeli kritizirati sedanje ministre, seveda samo ministre, ki pripadajo SLS. O enem pravijo, da ni sposoben za prometnega ministra, ker je v »civilu« profesor, drugi tudi ni bil sposoben, ker je bil duhovnik, tretji ni sposoben za agrarno reformo, ker je tudi profesor v »civilu« in tako naprej. Ata so pa pri svoji kritiki na nekaj zelo važnega pozabili. To, na kar so pozabili, je pa sledeče: Parlamentarni minister je član vlade in parlamentarni funkcionar, ni pa le državni uradnik. Glavna naloga parlamentarnih ministrov je, da vodijo politiko svojega resora v smislu in

po smernicah, ki jih diktira parlamentarna večina in tej odgovarjajoča sestavljena vlada. Ministri ne postanejo ministri na podlagi vseučiliških izpitov itd., ampak oni postanejo ministri kot politiki in parlamentarci. Vsega tega pa ata ne vedo. Za strokovne stvari imajo ministri na razpolago svoje uradne načelnike in referente. Ti morajo pač imeti — ali vsaj morali bi imeti — potrebno strokovno sposobnost. Minister pa mora biti predvsem politik in parlamentarec, ki zna zahtevati svojega resora uveljaviti v parlamentu. Če bi bilo po »Narodu«, bi avstrijski kancler dr. Seipel ne bi bil mogel nikdar izpeljati svoje naravnost genialne finančne reforme v Avstriji, ker ni služil nikdar ne pri davkarji in ne pri finančni prokuraturi. Tudi Lloyd George ne bi bil mogel biti nikdar minister za izdelovanje municije, ker je advokat in ne inženir. Stojan Protić ne bi bil mogel biti nikdar finančni minister, ker je bil v »civilu« profesor. Sicer pa se »Narodu« za stvarno stran tudi ne gre toliko, kakor za tisto brezmejno predpotopno bahavost, ki je hotela sama od sebe, brez vsake stvarne legitimacije, proslavljati sebe nad vse druge, češ samo mi, ki nosimo cvikerje na »žnoric« in »žnoric« potegnjenjo za ušesa — moda pred 30 leti — smo nekaj, vi drugi, ki nosite pa navadne špegle, ste pa nič. Ata naj si zapomnijo, da nosimo mi danes zlate špegle, ata so pa še tiste izgubili, ki so črno »zafasani«.

»Narodu« v album je zapisala narodno-socialistična »Nova Pravda« v svoji zadnji številki sledeče: »Povodom svečanosti v Surdulici si je dovolil ata »Narodu« v četrtkovni številki pamflet, v katerem si prizadeva prevrtni vse šušterske lopovščine pred desetimi leti na nekatere člane sedanje vlade. To piše »Narodu«, ki je svoje časno denunciral celo kopo slovenskih dijakov-preporodašev c. kr. avstrijski policiji kot Avstriji sovražne rovarje ter jih opsoval z »garjevimi ovcami«. Posledica te denunciacije je bila, da so romali dijaki v zapore in kazemate in da je ena »Narodovih« žrtev umrla v Gradcu v ječi. To je bil pokojni Endlicher, ki ga ata prav dobro poznajo; saj so bili še celo na njegovem pogrebu. Vso moralčno propalost pa kaže »Narodu« s tem, da se danes brati z denuncijantom šušterskim, očetom one zloglasne okrožnice in odgovornim činiteljem za vse ostale podlosti med vojno. Mi smo ati to nemoralno in izdajalsko razmerje s šušterskim že ponovno očitali, toda ata molče na to kot zid. Ati povemo na ušesa tole: če se bo drznilo to glasilo maloštevilne peščice pokvarjenih elementov le še samo enkrat očitati dejanja, ki jih je zagrešil na ostuden način »Narodu« sam, osebam, ki se jih šušterske lopovščine brezdomno ne tičejo — potem naj bodo ata pripravljeni na obračun, s katerim bo javnost do najmanjše podrobnosti spoznala brezmejno propalost in ostudno figarstvo raznih klikarjev, ki se danes zbirajo krog »Naroda« in njegovega pobratima šušterskega. — »Narodu« seveda tudi na to meritorno ne bo odgovoril, ampak legal dalje o Korošcu, Sušniku in Kulovcu.

»Jutro« se v petkovi številki zaganja v »organizacijo javnih nameščencev« radi zaupne okrožnice in jo potvarja, češ da

Italijani o Mešku.

»Piccolo della Sera« od 22. avgusta t. l. prinaša pod naslovom »Zenske oči in moško srce... (Occhi di donna e cuore d'uomo... in s podnaslovom: Ksaver Meško: una delicata figura di scrittore sloveno topel poldrugolonski članek o Mešku. Članek je spisal Umberto Urbana z Urbani, opremljen je z Meškovo sliko. V prevodu bi se glasil tako-le:

»Oton Zupančič in Ksaver Meško sta v tem času dva najpopularnejša pisatelja v Sloveniji. Oba sta se znala — prvi kot predstavnik moderne liberalne struje, drugi kot reprezentant katoliške moderne — preriti v umetnosti tako visoko, da so ju morali občudovati celo nasprotniki. Ker se pridružujem Zupančiču za drugič, naj izpregovorim danes o Mešku. Svoje življenje je prebil v raznih župnijah slovenskega Štajerskega in Koroškega. Sedaj živi v Selah pri Slovenjem Gradcu na Štajerskem. V nasprotju z mnogimi drugimi slovenskimi duhovniki — je bil osumljen od dunajske vlade zaradi svojih protiaustrijskih nagnjenj. Takoj v začetku vojne, je bil obdolžen, da je dajal znamenja Italijanom, in je bil vrjezn skupno z župnikom Trunkom in odvetnikom Ghonom v beljaške zapore.

Dr. Izidor Cankar pravi v svojih »Obiskih« pri slovenskih literatih in umetnikih o Mešku, da je Meško v življenju tak kot v svojih knjigah: senzitiven, obziren, vpluden. In zares senzitivnost je nadvse značilna za vsa Meškova dela. Glavna zasluga tega plodovitega pisatelja je, da je uvedel v slovensko književnost psihološko novelo. Če bi Meško pisal pesmi, bi bil velik lirik, ki bi ga lahko stavili poleg reformatorja slovenske lirike, O. Zupančiča,

v isto vrsto. Meško je napisal: »Kam plovemo«, »Na Poljani«, alegorično povest, ki predstavlja Slovenijo, nekaj dram, precejšnje število dragocenih novel, nekaj psiholoških študij in več mladinskih del. Njegova proza je pisana v pesniškem ritmu, v njej diha poezija stvarstva in pokrajine in je odmev duše in src njegovih junakov. V Meškovih delih stopa dejanje v ozadje: bolj kot dogodki, ki so pri njem le nalahko skicirani, kot na sliki impresionističnega slikarja, miče Meška notranje življenje njegovih oseb. Meško je velik umetnik in analiziranju človeške psihe. Zadostujejo mu motivi kot n. pr. agonija jeličnega študenta, tavanje berača, ki se je izgubil in je umrl v snegu, prvo srečanje mladeniča z dekletom, slika grolice Nelle, ki spominja na žalostno zgodbo Filomele in že ti ustvari mojster novele izredne popolnosti. O Meškovem pesimizmu se je mnogo pisalo. Slovenski pesniki in pisatelji, ki so po poklicu duhovniki, so po veliki večini pesimisti. In če iščemo izvor Aškerčevega pesimizma, ki se je upri cerkvi in dogmam, v njegovem nemirnem duhu in v njegovi orijentalški fantaziji, izvira pri Gregorčiču, Medvedu in Mešku globoko iz njih srca. Gregorčič, ljubezni željan, je izlil svoje srčne bolesti v melodiozne lirične pesmi in si je pri tem nakopal neprijaznost. Meško pa nam odkriva svoja razočaranja s še večjo odkritosrčnostjo v svoji harmonski prozi. Govoriti o vseh njegovih delih bi bilo preveč. Naj nam bodi dovolj, da poznamo intimnega in rahločutnega Meška. Na tem polju nima Meško tekmeča v jugoslovanski in morda niti v evropski literaturi, kot meni znani kritik Ante Petrovič. To je čisto njegovo polje: boj med delikatno dušo svečenika in senzitivnim srcem moža. boi

analiziran po velikem umetniku, ki ga je sam prebojeval. Meško stopa na bojno plan brez hinavščine in brez obupa in brez omedlevice. Kot sveti Avgustin je pretzkusil vse izkušnje sveta in vse strasti mesta in se je potolažil v mislih, da ga lahko uteši samo neskončno bitje, samo Stvarnik človeškega srca.

Vendar se dogaja, kot pravi Pascal, da ima srce svoje razsojanje, ki ga naš razum ne more doumeti. Ubogo srce toči dalje svoje krvave solze.

Po poljubu, ki ga je dal kontesi Nelli, toži naš rahločutni pesnik: »Vsak drugi bi v takem trenutku trepetal v neskončni sladkosti, vsakemu drugemu bi se v takem trenutku razžarelo srce v solncu žive sreče, vsak drugi bi pevajoč shranil v srce velik jasen dan — v mojem srcu je bila noč temna kot tista, ki je legala na mesto... in moja duša, moja uboga duša je bila tedaj zgubljena, mrtva!«

In kako je lepa »Legenda čudežnih oči«! Ljubezen duše, ki lije iz oči, da objame duše in srca. In ker mu duhovniški stan prepoveduje zemeljsko ljubezen, bi rad ohranil vsaj ono breztelesno, brezmadežno eterično ljubezen, ko je zaman plakal po svoji mladosti, po svoji izgubljeni brezskrbnosti, po svoji sreči, ki jo je zaman iskal na svetu. Da bi ohranil tisto čisto ljubezen, izjavlja pesnik, da v »tej ljubezni ni bilo strasti, ne ene nizke želje, ne ene manj čiste misli. Ne njene oči sem ljubil in nič drugega na njej. In tiste oči so gledale jasno, pobožno, nedolžno...«

Pesnik je prisiljen, da živi na grobovih svojih idealov, na grobovih svojih sanj in svojih čuvstev. Od grofice Nelle se je poslovil tožeče: »Odšla je tiha razočarana in kako sem odhajal jaz... Najino srečanje je bilo kot sanja, kot žarek, kot

blisk v temni noči. Blisk, ki razsveti od vzhoda do zahoda noč, da je nato tembolj grozna... Kot sanja je bilo najino srečanje: šla je mimo mene kot misel na žarečo srečo in je izginila kot bogastvo in sreča pravljic... Tako se nam v tajnostnih tihih nočeh včasih bližajo dragi mrtveci. Pridejo in komaj jih ugledamo, izginejo...« Evo intimnega Meška. Stan, ki se ga je oklenil, mu ne dovoljuje zemeljskih radosti, ki jih je sanjal v mladeniškem ognju, in poet joče na grobovih: njegova sreča se mu smehlja skozi kopnene zaobljube od onkraj časa in sveta, onkraj življenja in smrti; a vkljub vsemu se mu ne utešijo bolesti, se mu srčna rana ne zaceli. Pesnik pravi Bogu: »Vedi, da v vsem svojem življenju nisem poznal ne zadovoljstva ne veselja, ne solnce ne sreče, zakaj vse svoje življenje sem se mudil na grobovih in sem plakal...«

»Ob tihih večerih«, zbirka, ki obsega tudi ta lirična, sentimentalna in mistična premišljevanja velja za najboljšo Meškovo delo. Po daljši analizi tega dela pravi kritik: »Pod duhovniško obleko je sicer živelo srce. Zakaj ni je umetnosti, da bi napravila srce neobčutljivo. In tako se je obnovil v srcu pesnika boj, ki je plapolal že v prvih puščavnikih pri kristjanih, boj mesa z duhom, boj čutov z vestjo. Vsaka starost je bila kača izkušnja, vsaki ideal herub z ognjenim mečem; Kače in kerubi so bili hud boj v malem človeškem srcu.

Za srečo so obogatili Meškovi srčni boji literaturo za nov slap, ne morda minljivih romantičnih plačev, kot so bili v navadi, v preteklem stoletju, ampak pristrčnih solz, bleščečih se v dragocenih bisernih, polnih globokih čuvstev in pristinih modernih inspiracij. A. Š.

organizacija agitira za »preganjanje neklerikalnih nameščenecov«. Da bodo naši kolegi »klerikalni« javni nameščenici natanko doznali, kako se »Jutro« laže, objavljamo dobesedno vse besedilo navedene okrožnice. Videlo se bo, kje je poštenost in resnica in kje je laž in krivica! Evo okrožnice: »Organizacija javnih nameščenecov, somišljenikov SLS Vas poziva, da jej nemudoma pošljete v slučaju, da se Vam je pod prejšnjo vlado zgodila kak krivica (mogoče pri prevedbi ali uvrstitvi) — zanesljivo poročilo z vsemi potrebnimi podatki. Maksimalno sedanje vlade je: vsaka krivica se mora takoj in temeljito popraviti. Ob enem nam naznanite vse Vam znane slučaje, če je bil kdo protizakonito prežigan. Agitirajte tudi pri Vaših znanih, javnih nameščenicah, da se tej akciji pridružijo. Opozorite pa se, da morajo biti vsi podatki točni, jasni in popolnoma zanesljivi. Organizacija javnih nameščenecov, somišljenikov SLS v Ljubljani.«

Dober nasvet. »Jutro« je včeraj zapisalo te-le samozvestne besede: »Kar bo g. Korošec nepravilno ukrenil, bomo vse svoj čas črtali.« — Priporočamo g. prosvetnemu ministru, da krepko prečrta vse, kar je njegov prednik Pribečević nepravilno ukrenil. Bo zelo veliko za črtati.

Skrb za slovensko delavstvo

in
CENTRALA OKROŽNEGA URADA ZA ZAVAROVANJE DELAVCEV V ZAGREBU.

Socialno zavarovanje je jedro vsega skrbstva za delavstvo in za ostale socialne sibeke sloje. Zato moderne države z največjo vestnostjo in temeljitostjo socialnemu zavarovanju posvečajo stalno in največjo skrb. Socialno zavarovanje tvori v modernih državah eno najvažnejših notranjih problemov in v bojih političnih strank se meči najostreje bliskajo ravno nad glavo socialnega zavarovanja; socialno zavarovanje povzroča resne notranje krize, ker je ta problem tolike važnosti, da je vreden najostrejših bojov.

Pa pri nas? O, pri nas pa ta stvar ne tvori nikakega problema in se le rekdo-kdaj kaj čuje o tem vprašanju. Kak šhod interesentov se včasih malo razburi, in še to razburjenje je bolj formalno. Saj je potem zopet vse tiho. In tišina je tako prijetna, ker se v njeni sencih marsikaj lahko uganja.

Pri nas so socialno zavarovanje centralizirali in to do blaznosti. Kar tja v en dan, ker je bila tako misel slučajno pri rokah. V tem oziru smo pravi mojstri; če bi se pustili centralizirati vsi žuboreči studenci naše lepe domovine, bi že jutri morali hoditi vodo zajemat iz centralnega vodnjaka tja nekam v zeleno oazo črnogorskega pogorja. Hvala Bogu, da so studenci preveč samostojni in da si kaj takega ne puste dopasti. Saj niso ljudje.

Tako nad usodo socialnega zavarovanja oblači in vedri Osrednji urad v Zagrebu. Bolj oblači kot vedri, ker kamor te popotnika pot popelje in če imaš voljo poleg drugih ogromnih stvari govoriti tudi o socialnem zavarovanju, se moraš pripraviti na beg, ker že pri prvi besedi se poslušalcem skrivnostno zaiskre oči in kar vidiš, kako se jim stiskajo pesti. Zato je boljše molčati, kakor pa biti za tuje grehe tepen.

Ptuj z okolico v naši zeleni Štajerski je industrijski kraj in raste in se razvija v tej smeri. Saj ima vse predpogoje za to. Kaj je naravnost, kakor da so se interese začeli brigati tudi za razne socialne naprave za delavstvo? Okrožni urad za zavarovanje delavstva v Ljubljani ima v Ptujju svojo poslovalnico, ki pa v dveh ali treh sobah tuje hiše opravlja le čisto pisarniške posle, ne da bi zavarovancem mogla nuditi moderno zdravniško oskrbo v svojih lastnih ambulatorijskih prostorih. Važnost lastnih ambulatorijev je evidentna, ne samo iz zdravstvenih ozirov, ampak tudi iz fiskalnih razlogov. Znano nam je, da je bivša bolniška blagajna bila v stikih z lastnikom hiše glede nakupa. Ker je potreba po ambulatoriju v Ptujju evidentna in izven vsakega spora in ker je ambulatorij mogoče le v lastnem poslopu, misel na nakup hiše ni zaspala. In to v zavesti, da je v današnjih časih vsaka nova zgradba znatno dražja, kakor primerna stara hiša. Tako je o nakupu te hiše razpravljalo tudi ravnateljstvo Okrožnega urada v Ljubljani in je nakup soglasno odobrilo. Ta sklep smo smatrali kot samoobsebi umeven in kot izraz upoštevanja naših gospodarskih in socialnih potreb in — pravice. Čakali smo, da se sklep izvede.

Pričakali pa smo obvestilo iz Zagreba, ki pravi, da je nakup hiše nedopusten, ker — ni denarja! Vsak izgovor je dober. Tudi ta. Ta je še celo tak, da se resen človek pred njim resno zamisli in ga začne spoštovati. Mi res verujemo, da ni denarja, ni ga pa za potrebe Slovenije, ampak le za potrebe Osrednjega urada, ki so zelo velike. Da, da, in ravno radi denarja

smo odločno proti tej škodljivi centralizaciji, ker vemo, da za Slovenijo ne bo nikdar denarja.

Katera centrala pa je še poznala potrebe provinc? Vemo, da Slovenija vplača na socialno-zavarovalnih prispevkih ogromne milijone, saj zavarovanci Slovenije tvorijo četrtino vseh zavarovancev v državi in da bi s tem denarjem Slovenija napravila veliko koristnega za svoje delavstvo. Kakor čujemo, je Osrednji urad v Zagrebu, kot centralna v bistvu neproduktivna institucija, ki ima več ali manj le teoretično vodstvo, ker se praksa zavarovanja vrši v provincah, v kratkem času svojega obstoja postavil tri ali štiri zgradbe in še eno palačo ima že v načrtu. Res, dober apetit! Povsod na svetu, kjer imajo pojme o dobri upravi, je tako, da se predvsem gleda na bistvo in praktičen efekt uprave med ljudstvom, potem šele na razklopih v centrali, ki je daleč od ljudskih potreb in radi te daljave napram tem potrebam tudi — mrzla. V vojski mora imeti najprvo vojak puško, potem šele general vilo, avtomobil in lastno kuhinjo. Nikjer na svetu se še ni zgodilo, da bi centralni uradi ene uprave, ki je tako izrazito namenjena najširšim in najbednejšim ljudskim vrstam, najprvo sebi zidali palače, z ostanki pa slepili bolne oči resnično potrebnih.

Toda ni smole, katere bi ne znali oprati. In tudi hišo v Ptujju bomo očistili te smole in z njo zakurili kres, da se bo pošteno videlo v to čudežno centralo.

Osrednji urad za zavarovanje delavcev v Zagrebu je institucija, ki je popolnoma odveč in ki jo je treba čimprej ukiniti. Obveljati mora načelo, naj razpolaga vsaka dežela, kjer obstoji bolniško zavarovanje, sama s svojim denarjem. Slovenski denar mora ostati v Sloveniji, da bodo odločili o njem slovenski delavci in delodajalci, bosanski denar naj dobi Bosna, hrvaški denar Hrvatska itd. Centralo v Zagrebu pa je treba razgati, ker je odveč.

Dopisi.

REŠILNE EKSPEDICIJE MOJSTRANČANOV.

Pribiti moram, da pisec dopisa pod gornjim naslovom v »Jutru« ali pri ekspedicijskih sploh ni bil navzoč, ali pa preceňuje svoje in omalovažuje zasluge drugih. Če pa se je udeležil, je storil tudi on le svojo dolžnost. Ne more se zahtevati od preko 50 let starega človeka, četudi rojenega turista, da bi šel plezat po severni steni. Preveč bi bilo zahtevati od kmela ali tovarniškega delavca ali uradnika, da pusti delo, ter gre dva ali tri dni iskat ponesrečenega brez upanja na povračilo stroškov in izgubo časa. Vključ temu, da Mojstrančani nimajo počitnic, so dosedaj storili pri vseh petih zadnjih triglavskih nesrečah kar je bilo mogoče: Kusya so Mojstrančani našli in prepeljali brez tuje pomoči. Lenarčiča so šli iskat v Kot, ter prepeljali na Jesenice njega, tovariše in poklicanega zdravnika. Hlebjanja so tudi Mojstrančani sami prinesli iz Kredarice. Dr. Jurga so iskali trije planinci in dva orožnika iz Mojstrane poldrugi dan, predno so prišli Skalaši. Dva od teh (treh planincev) sta se pridružila ekspediciji Skalašev (dokaz: slika dr. Jurga na kraju nesreče). Kar se tiče zadnje nesreče (Topolavec), moram odkrito priznati, da se je prvič splošno govorilo, da pride takoj drugi dan ekspedicija iz Ljubljane, drugi pa nismo imeli upanja priti do trupa v Zlebu (preko neprestopnih skal). Za vsak slučaj se je vendar napotil en Mojstrančan takoj v ponedeljek (26. avgusta) v Vrata, da bi v slučaju potrebe obvestil še druge. O vsem navedenem sem pripravljen podati dokaze in navesti imena! Med drugim bodi omenjeno, da o nesrečah in ekspedicijskih niso poročali časopisom Mojstrančani ampak Ljubljani. Dejstvo je tudi, da je osrednji odbor SPD marsikaj opustil, kar je bilo pred vojno vpeljano, če že ne pri slovenskem, vsaj pri nemškem planinskem društvu. Pred dvema leti sem namreč že predlagal rešilne postaje, katerim naj načeljujejo zavedni in neustrašeni planinci. Člani teh (ekspedicijskih) postaj bi morali biti predvsem gorski vodniki obvezno, drugi po možnosti in potrebi. Sploh bi bilo potrebno, da osrednji odbor SPD potrjuje vodnike, vodi evidenco in jih pouči o dolžnostih. Nezaslišano je, da vodnik brez roke vodi turiste na Triglav.

Mojstrančan.

Iz Novega mesta. Stvari, ki se zadnji čas dogajajo v Novem mestu, ne moremo zamolčati. Za danes omenjamo samo nekaj. Vedno pogostejše slišimo o sramotenu orlovstvu od strani sokolstva, posebno od sokolske dece, dočim so starejši sokoli še precej dostojni ljudje. Eklatanten dokaz vzgoje sokolskega naraščaja je slučaj, ki se je pripetil pred nekaj dnevi. Sokolčič: Franc Šegedin in njegov brat, prvi vajenec pri brivcu g. Boku, je v družbi M. Breščaka, učenca 7. razreda tukajšnje osnovne šole in Jos. Magišta, ki stopi v I. razred gimnazije, brez vsakega povoda napadel nekega orliča, ga najprvo ozmerjal, nato pa s palico pretepal tako, da se je fant ves krvav komaj rešil v neko hišo, kjer so ga ljudje vzeli v zaščito pred malimi barabami. Gospod brivec Bok, kaj porečete k škandalu, ki ga pomaga uprizarjati Vaš učenec, Menda

ste sami prepričani, da to ne bo koristilo k razvoju Vaše obrti. Kje naj iščemo izvor take razuzdanosti mlečnozobih fantalinov? Kdor pozna našo šolo, ta pač kaj drugega pričakovati ne more. V šoli, kjer se vceplja otrokom sokolstvo in celo orjunistvo, ni časa za kaj lepega in dobrega. Imamo dokaze, da se je otroke sililo k sokolski telovadbi in pohvalno govorilo o Orjuni. Povdarjamo, da imamo dokaze in vemo prav dobro, da sta prizadeta pri tem v prvi vrsti učitelj Menard in učiteljica Sušnik in da je Menard povrhu še vodja sokolskega naraščaja. O drugih rečeh, ki se v šoli dogajajo, za enkrat še molčimo. Vprašamo in pozivamo z vso odločnostjo, kdaj bo že enkrat red, da bodo stariši z mirnim srcem pustili svojo kri, otroke v vzgojo novomeški šoli? Prosvetnim instancam — od okrajnega šolskega sveta pa gor do ministrstva pa velja naš plamenič klic: Vrnite šolo svojemu namenu, vzgoji! Zaenkrat je le vzgojevalnica za sokola in orjuna.

Trbovlje. Veliko razburjenje je zavladalo v naši vasi, ko so neznan turisti raznesli vest, da sta se v planinah smrtno ponesrečila Plavšakov zet dr. Kis in njegova žena. Vendar se je vest izkazala kot neresnična, ker sta se čez dva dni obadva vrnila zdrava in vesela v naročje svojih dragih.

Slovenskemu ljudstvu!

Že tretjič se obrača katoliško visokoškolsko dijaštvo na slovensko ljudstvo, da mu pomore pri težki borbi za obstanek. Obračamo se na tiste, ki uvidevajo potrebo podpiranja inteligentnega naraščaja predvsem na našo duhovščino in na člane naših kulturnih organizacij. Potreba je velika, kajti dijaštvo ne pohaja iz premožnih slojev, ampak iz najrevnejših, in bi bila večina prisiljena — če ji ne bi pomagalo naše ljudstvo ob priliki naše nabalne akcije, ki je že dvakrat tako dobro uspeła — zapustiti svoje visokošolske študije in se porazgubiti po raznih pisarnah, dočim bi vodilna mesta zasedli sinovi bogatih starišev, ki lahko komodno študirajo brez pomoči širokih ljudskih slojev.

Povojne razmere se zelo razlikujejo od predvojnih. Pred vojno je dobro situirano meščanstvo in uradništvo nudilo dijaštvu dovolj dobro plačanih instrukcij. Po vojni vsega tega ni, ker si more malokdo vsled slabih gmotnih razmer plačevati instruktorje za svoje otroke. Vojna je tudi vzela veliko število štipendij, ki so vzdrževale veliko število dijaštva. Radi teh razmer bi bilo kljub univerzi v Ljubljani mnogo dijakov prisiljenih opustiti ali vsaj začasno prekiniti svoj študij.

Dijaško podporno društvo, ki je našlo gostoljubno zavetišče v Marjanišču, si je stavilo nalogo, ustanoviti in vzdrževati menzo, ki bi nudila akademikom dovolj tečne hrane po znižani ceni. Oprenilo je v Marjanišču svojo kuhinjo, kjer se je preživljalo do 120 akademikov za dnevno ceno od 10—12 dinarjev. Ta nizka cena omogoča mnogim akademikom študij na univerzi.

Z upravičenim strahom gleda dijaštvo na bodoče šolsko leto. Kraji, ki so preteklo leto pokazali v dejanjih in darovih največ razumevanja za našo stvar, so letos uničeni po vremenskih neizodah. Mnogo akademikov iz teh nesrečnih krajev je popolnoma brez sredstev. Zato prosimo, naj pomagajo vsaj tisti kraji, ki niso bili od toče popolnoma opustošeni. Obračamo se na voditelje naših organizacij, da se odzovejo našemu klicu in pomorejo dijaštvu za dejanji.

Za pokroviteljstvo:

Dr. Anton Bon. Jeglič,
škof ljubljanski.

Dr. Andrej Karlin,
škof lavantinski.

Za Dijaško podporno društvo:

Furlan Tomaž,
t. č. predsednik.

Umek Janez,
t. č. tajnik.

Dnevne novice.

— Poštno ravnateljstvo in slovenski jezik. Avtor naše notice o zapostavljanju slovensčine na poštah tiskovinah z dne 29. t. m. nas opozarja zaenkrat le na dopisnice, na katerih je zgolj srbsko, hrvaško in francosko besedilo, čeprav ne živimo v SHF, temveč v SHS. O slovensčini ni ne duha ne sluha, čeprav so imele še celo avstrijske dopisnice tudi slovensko besedilo. Druge pridejo še na vrsto.

— Kdo to odreja? Vsa zadnja leta so vodili državo patentirani »unitaristi«, »jugoslaveni«, »ujedinjaši« itd., ki so bruhalo grom in strela na vse, kar je le količkaj dišalo po »plemenskem separatizmu«. In vendar nosijo vse najboljše lokomotive in najlepši vagoni separatistično označbo SDZ (= Srbske drž. železnice), ki pravno, zakonito in faktično ne obstajajo več, mesto SHS. Upamo, da bi bili tako radikali, kakor tudi Pribečevićevi prometnemu ministru hvaležni, če pomete s tem — protidržavnim separatizmom.

Profesorska imenovanja. Imenovani so: za profesorja na stalno sistemiziranim mestu na drž. realni gimnaziji v Ptujju Vodnik Henrik, suplent na istem zavodu; za stalno vrtnarico na drž. žen. učiteljsku v Ljub-

ljani Slavica Vencelj, namestna vrtnarica na istem zavodu; za stalno vadniško učiteljico na drž. ženskem učiteljsku v Ljubljani Knez Olga, nam. vadniška učiteljica na istem zavodu; premesti se v isti lastnosti na III. drž. real. gimnazijo v Ljubljani Ančik Andrej, suplent na drž. real. gimn. v Murški Soboti; namesti se Florijan Ščuka, bivši učitelj na realki v Idriji kot kontraktualni učitelj na drž. realki v Murški Soboti; za učitelja telovadbe na stalno sistemizirano mesto na drž. realni gimnaziji v Novem mestu se imenuje Vladislav Rustja, suplent na istem zavodu.

— Upokojenim častnikom bivše avstro-ogrske vojske. Vsi bivši častniki avstro-ogrske vojske, ki so bili že pred prevratom upokojeni in žive na teritoriju ljubljanskega vojnega okrožja, naj se osebno zglaste pri ljubljanskemu voj. okrožju soba št. 92. in prinesejo s seboj vse vojne dokumente, kateri so v zvezi z njihovo upokojitvijo. Oni častniki, ki se osebno ne morejo zglasti, naj čimprej pošljejo svoje podatke in tozadavne dokumente, iz katerih je razviden zadnji čin, ime in priimek, točen naslov, s koliko službenimi leti je bil upokojen, koliko je znašala zadnja letna sistematična plača v kronah in kedaj je bil upokojen, ter končno pri kateri državni blagajni sedaj prejema pokojnino.

— Zopet toča v novomeškem okraju. V ponedeljek dne 25. t. m. okoli 6 zvečer je potokla toča vse pozne pridelke (razen krompirja) v občinah Žužemberk, Dvor, Ajdovec in Šmihel-Stopiče. Med prizadetimi so najbolj vasi Mali, Srednji in Veliki Lipovec, Sela, Boršt, Hrib in Brezova reber v občini Ajdovec. Nadalje vasi Mačkovec, Sadinjavas, Trebča vas in Brod v občini Dvor. V okolici Žužemberka pa so prizadete najbolj Prapreče, Stranska vas, Cvibel in Šmihel. Močno so poškodovane tudi Vavtavas in Jurka vas, Birčna vas, Strudava vas in Podgrad v občini Šmihel-Stopiče. Uničeno je skupno 710 ha polja in 80 ha vinogradov. Škoda se ocenjuje na približno na 2.600.000 Din. Slaba žetev, večna moča in sedaj še ta nesreča silijo zares ubogo ljudstvo v obup.

— Mars je potegnil vso pozornost zvezdoslovcev nase. Alkohol pa, ki uspa najboljše del našega jaza, zatopi najlepši misli, ki bi nam svetile v življenju kakor zvezde-vodnice, neomejeno gospodari v naši deželi in malo jih je, ki njega zle posledice zasledujejo. Tudi Vi se boste začeli zanimati za alkoholno vprašanje, ako zahtevate eno številko našega lista brezplačno na ogled. Upravištvo »Preroda«, Ljubljana, Poljanski nasip 10. 5192

— V trgu Sodražica se nova dva sejma,

to je dne 2. septembra in 2. decembra ne bosta vršila in se tem potom prekličeta. — Za Gospodarski odbor trga Sodražica dne 28. avgusta 1924. — Franc Stupica, t. č. načelnik.

— Za učiteljske. Glasom razpisa ministr-

stva za prosveto, oddelka za ljudskoškolski pouk z dne 15. avgusta 1924 se potrebuje nekaj učiteljic za državne gospodinjске šole. Učiteljice bi imele prejemke po uradniškem zakonu in stanovanje v šolah, ki so urejene kot internati. Event. opremljene prošnje naj se pošljejo ministrstvu za prosveto, odseku za ljudsko izobrazbo v Belgrad.

— Surovost. Kako daleč pripelje človeka alkohol in politična podivjanost, sta v Prevaljah pokazala dne 28. avgusta ponoči dva tamkaj zaposlena pijana suroveža. Že na potu iz gostilne domov sta z živinskim vpitjem in preklinjanjem naznanjala svoje prepričanje in moč nad nedolžno vrtno ograjo. Pri hiši poslanca Kugovnika pa sta začela izzivati s klici: »Živela Avstrija! Doli Jugoslavija!« Ko jih je nato g. Kugovnik opozoril, da jih bo naznanil orožnikom, ako ne dasta miru, sta pobešnela in začela lomiti sosedno ograjo in grozila poslancu, da ga ubijeta, ako se prikaže iz hiše. Sramotila sta njegovo ženo itd., dokler nista izčrpala ves slovar sramoten in kletev. Prvi uspeh nočnega razgrajanja je bil, da sta napravila g. Križniku okoli 1000 Din škode, drugi uspeh pa bo pokazala še razprava. Zadevo imajo v rokah orožniki, ki so suroveža že izsledili. Upamo, da ne odideta pravični kazni. Oblasti pa opozarjamo, da na državni meji na take tuje elemente posebno pazijo, ker take vrste ljudje so lahko tudi orožje v rokah slovenskih sovražnikov.

— Ukradeni dolarski ček. Žendamerija iz Novega mesta poroča, da je bil ukraden tam ček naslovljen na Franciško Gazvoda-Grm št. 5 pri Novem mestu, izstavljen na 15 dolarjev. Banke so obveščene. Pred nakupom se svari.

— Poneverba. Zastopnik tvrdke za šivalne stroje »Singer« Franc Janc v Trbovljah, neznanega bivališča, je poneveril tvrdki 12 tisoč dinarjev in neznanu kam pobegnil. Bržkone jo je odkuril preko meje.

— Pojasnilo. Z ozirom na včerajšnjo notico, objavljeno med dnevnimi vestmi, izjavljamo, da g. Vilko Semen ni identičen z Ludvikom Semenom, trgovskim potnikom tovarne »Ogledalo«.

— Tatvine v vlakih se v zadnjem času opasno množe. Posebno nevarna je, kot je razvidno iz številnih policijskih objav, proga Zagreb — Zidani most — Ljubljana in pa Zagreb — Zidani most — Celje. Na teh progah so vsak čas prijavljene predrzne in včasih tudi precej izdatne žepne tatvine. Včeraj sta bili zopet dve tatvini prijavljeni in sicer je bil ukraden krojaču Avgustu Peternelu v brzo-vlaku rjav dežni plašč vreden 700 Din, v oseb-

hem vlaku pa je bila ukradena železničarju Francetu Narobe, ki je malo zadremal usnjata listnica, v kateri je imel 500 dinarjev gotovine.

— Ukradena kolesa. Iz veže vinskega trgovca Frica Zemljica v Ljutomeru je bilo ukradeno posestniku Matiji Oštercu iz Bukovce kolo, črno pleskano, z novimi plašči, vredno 2000 Din. — V Mostah v kamniškem okraju je bilo ukradeno posestniku Francetu Lapu 1750 Din vredno kolo, črno pleskano, znamke »Diamant« z rdečimi plašči.

Novi tečaj za strojepisje, stenografijo in knjigovodstvo (posamezni pouk) začnejo na Ant. Rud. Legatovi šoli v Mariboru dne 1. oktobra in trajajo štiri mesece. Pojavila in vpisovanja v trgovini s pisalnimi stroji Ant. Rud. LEGAT, Maribor, Slovenska ulica 7, telefon 100. 5197

Ušitek je za vsakega slabokrvnega in bledega zdravljenje z Iron-om radi njegovega izbornega učinkovanja in okusa. Proizvaja ga Mestna lekarna v Zagrebu, za Ljubljano in okolico pa je v zalogi v lekarni Leustek.

Pojasnila in legitimacije za vselej v Pragi dobite na čehoslovanskem konzulatu, Breg in pri Aloma Company, Kongresni trg 3, 19. septembra skupen izlet jugoslovanskih trgovcev.

Šolske knjige! Vse šolske potrebščine!

ima v bogati izbiri

»NOVA ZALOŽBA«

R. Z. Z. O. Z. — LJUBLJANA

Kongresni trg št. 19 — v nunski hiši.

Priporoča svojo bogato zalogo pisarniških potrebščin za urade in dom. — Prodaja knjige lastne in drugih založb, tudi inozemskih.

Ljubljanske novice.

Ij Italijanski delegat umrl. Včeraj popoldne je nenadoma umrl kraljevi italijanski konzularni delegat g. Umberto de Comelli, zet g. pasarja Kregarja. Pogreb bo v torek popoldne ob 3. uri iz hiše Zrinjskega cesta 3. Pokojni je bil znan kot jako koncilijanten gospod, ki je vsakemu rad šel na roko v različnih zadevah, ki so spadale v njegov delokrog in je vžival vsled tega tudi splošno spoštovanje in ugled. Pokojniku svetila večna luč, preostalim pa naše iskreno sožalje!

Ij »Tako lepo kot danes bi hotel preživeti vsako nedeljsko popoldne.« Tako se boš zvečer kar nehoti pohvalil, ako prideš danes popoldne k nam. Kam? V Trnovo, kjer ima v Korunovi ulici (desno od cerkve) trnovski Orel telovadni nastop, združen z vrtno veselico, kjer ne bo dosti hrupa — a mnogo zdrave, nepriljubljene zabave. Torej točno ob pol štirih na svidenje na telovadišču! Bog živi!

Ij Starši gornjegimnazijcev, ki bi v šol. letu 1924/25 imeli pohajati III. realno gimnazijo v Ljubljani, bodo imeli sestanek v svrhu pogovora v salonu gostilne Mrak na Rimski cesti prihodnji tork dne 2. septembra ob 8. uri zvečer.

Ij Umrl je včeraj ob 17. uri g. Ivan Zrimšek, železniški uradnik, star 22 let. Pogreb se vrši v nedeljo ob 16. uri iz deželne bolnice k sv. Križu. Blag mu spomin!

Ij Gospodine! Poglejte v vaše omare, če nimate morda za vas ne več rabne obleke ter jo pošljite v »Dobrodelnost«, Poljanski nasip št. 10 za poplavljenec v Polhovem gradu, Škofji Loki in Sori. Sprejemajo se darovi tudi v denarju ali živilih.

Ij Zalostna zgodba osemletnega dečka. Pred nekaj časom so pripeljali iz Novega Sada v Ljubljano osemletnega dečka in so ga izročili ljubljanski policiji pod imenom Anton Gorše. Fant sam je povedal, da se tako piše. Po daljšem izpraševanju je fant povedal zgodbo svojega življenja, v kolikor se spominja, v kratkem takole: Nekoč na potovanju mi je povedala mati, da sem bil rojen leta 1915 v Ljubljani. Mesece in dneva rojstva mati sama ni vedela. Moj oče Matija Kovalč, po poklicu mizar, je umrl pred štirimi leti baže nekje v Bački. Eno leto po očetovi smrti se je mati poročila z nekim ključavničarjem Rudolfom Goršetom. Zivela je družinica nekje v Bački. Kmalu pa sta se mati in oče sprla in družina se je razšla. Kam je šel oče ne vem, z materjo pa sva hodila v različnih družbah po Hrvaškem, po Bosni in po Dalmaciji. Pred približno dvema letoma sva prišla zopet v Ljubljano. Stanovala sva delj časa v vagonih pri mestni klavnic pri nekkih ljudeh, ki so se pisali Boch. Takrat mi je mati pripovedovala, da je oče Rudolf Gorše umrl v bolnici v Ljubljani. Pred dvema letoma pa se je mati naveličala Ljubljane, tudi se je večkrat sprla z raznimi strankami in odšla sva z materjo zopet v Osjek. Mati je tam delala včasih kot dninarica, največ pa sva se preživljala z beračenjem. Pred približno štirimi meseci sva zopet prišla v Ljubljano. Ostala pa sva samo par dni, nakar sva odpotovala zopet v Osjek. Hodila sva seveda deloma peš, deloma sva prisledala k raznim voznikom, katerim je mati pripovedovala različne dogodbe, tako da so se naju radi usmili in so nama dajali tudi živež in materi tudi pijačo. V Novem Sadu pa me je pustila mati

v neki gostilni. Rekla mi je, da naj jo počakam, da obišče neko znanko. Vrnila pa se ni več. Tako je povedal deček. — Elizabeta Bohova, žena ključavničarja, ki res stanuje v vagonu pri mestni klavnic, je izpovedala, da je pred približno dvema letoma res stanovala pri njej 3 do 4 dni neka neznanka s 6 letnim dečkom. Pravila pa je, da se piše Marija Gartner in da je oče njenega sinčka neki ciganski muzikant, s katerim se je po cigansko omožila. Imen Gorše in Kovalč pa ji dotična neznanka ni nikdar omenila. Bohova pove, da je bila dotična tujka precej visoke, šibke postave, stara okrog 45 let, kostanjevih las, škurbasta in je govorila nemško, hrvaško in nekoliko italijansko. Bila je pijanka. Ta opis Bohove o neznanki se pa popolnoma ujema z opisom, kakršnega je podal deček o svoji materi, kar kaže, da sta bila res v Ljubljani pri Bohovi in da je dečkova izpoved resnična. Deček govori dobro nemško in za silo hrvaško. Mati, ki se je bržkone dečka naveličala, ker ji je delal zapreke na njenih potovanjih, se potika še vedno nekje po južnih krajih in se izdaja za Goršetovo, Gartnerjevo ali Kovalčevo. Kaj bodo napravili z ubogim dečkom, še ni ugotovljeno.

Ij Nesreča na cesti. Živinozdravnik Franc Rebernjak se je peljal z dvoprežnim vozom po Zaloški cesti. Z njim sta se peljala njegov 10 letni sin in en podkovski vajenec. Pred Šarabonovo trgovino se mu je pripeljal nasproti na pravi strani in ne prehitro neznan motociklist. Mlada in spočita konja sta se splašila in sta zavila z Zaloške ceste na levo v ulico za Sv. Petra vojašnico. Na ovinku koncem te ulice pa sta v hudem diru voz prekučnila in je vse skupaj tako zaneslo, da je malo manjkalo, da ni šlo vse skupaj preko nezavarovanega brega v Ljubljano. Končno se je vozniku posrečilo, da je to preprečil. Rebernjak je dobil lahke poškodbe na glavi in na roki, fanta in konji pa so ostali nepoškodovani. Ugotovilo se je, da ne zadene nikogar nobena krivda, marveč je bil to le nesrečen slučaj.

Ij Umrl so v Ljubljani: Jera Malgaj, zasebnica, 67 let. — Fran Pipan, čevljar, 49 let. — Anton Kranjc, rejencek, 2 meseca in pol. — Dušan Ravnik, sin orožniškega narednika, 28 mesecev. — Marija Bernik, hči železniškega asistenta, 1 leto. — Ema Šafarik, zasebnica, 882 let.

Ij Tatvine v Ljubljani. V Sodni ulici je bilo ukradeno Ivanu Huterju kolo znamke »Puch«, črno pleskano z zelenimi črtami, prostega teka, vredno 2500 Din. — Pleskarskemu pomočniku Francetu Kleinu je bila ukradena v stranišču kina »Ideal« na Aleksandrovi cesti iz žepa srebrna ura z verižico v vrednosti 300 Din. Ura ima arabske številke. — Posestniku Alojziju Zajcu v hotelu »Bellevue« je bila ukradena raca, vredna 50 Din. — Uradniku tobačne tovarne Pavlu Lindnerju je bila ukradena tekmo zadnjih dveh mesecev rjava rizišta zimska suknja, vredna 2000 Din.

Ij Pobegnil je od svojih staršev v Kmetijski ulici 215 v Sp. Šiški 13 letni Marjan Stravnik. Fanta je gotovo znotaj slaba tovaršija, ker je bil sicer dober deček. Fant nosi modro že precej ponošeno majo, črne hlače in je odšel od doma gologlav in bos. Tudi ni izklučeno, da se je kje ponesrečil.

Ij Policijske objave. Včeraj je bilo vloženih 23 ovadb in sicer radi tatvine 1, radi kaljenja nočnega miru 1, radi prestopka cestno policijskega reda 6, radi kršenja železniških predpisov 1, radi prestopka obrtnega reda 2, radi pasjega kontumaca 8, radi zglaševalnih predpisov 1, radi lahke telesne poškodbe 2 in radi pobeglega psa 1. — Aretiran je bil 1 radi prestopki.

Danes vsi v Trnovo — na akademijo trnovskega ORLA!

Pevska zveza.

Koncert leskovškega okrožja Pevske zveze. V nedeljo dne 24. avgusta se je vršil o priliki običnega zbora pevske zveze pevski koncert leskovškega okrožja. Vsled raznih zaprek veliko zborov ni moglo sodelovati. Vendar je bilo pet zborov. Prvi je nastopil Studenec. Peli so: Laharnar — Pozdravljam te, Savinski dol, Aljaž — Oj z Bogom ti planinski svet! in Foerster — Žalost. Zbor je mlad, obstoji v današnji obliki šele krog dva meseca, poznajo se mu težave, ki jih morajo premagati vsi začetniki, vendar so povprečno zadovoljili. Pokazali so veliko dobre volje, ki jih bo gotovo kmalu ustalila. Zbor je vodil org. Povh. V piščem številu (9) je nastopil zbor od Sv. Duha, pa ni zato prav nič omahoval. Pel je: Hubad — Slepce, Sattner — Sprememba in Kedaj moramo piti. Kar smo rekli o studenskem zboru, velja tudi o svetoduškem. Uspeh, ki so ga pokazali, je za začetek prav lep. Zbor vodi organizatorinja Jožeta Goršek. Sledil je zbor iz Kostanjevice pod vodstvom g. naduč. Grajlana. Zboru se je poznalo, da ima že starejše in izkušene pevске moči v svoji sredi. Nedvedov Nazaj v planinski raj zahteva pač malo močnejši zbor, da bolje učinkuje. Naša zvezda (Nedved) je donela pa že kompaktneje. Predavanje je bilo dobro in skoro povsem pravilno, kar kaže, da se zna pevovodja poglobiti v pesem in jo tudi pravilno podati svojim pevcem.

Četrti so bili z Rake. Vodil jih je org. Avguštin Fabian. Izbrali so si srečne pesmi, zato so tudi precej dobro opravili. Hribarjevi mladiči so zelo hvaležni samo bolj bi učinkovali v živahnejši brzini. Prav isto bi rekel mestoma o Vodopivčevih Zababah, ki jih je pel moški zbor. Mešani zbor se je pokazal še v kratkem venčku narodnih pesmi, ženski pa v narodni: Pliček prav majhen je. Zbor je pokazal nekaj prav lepih vrlin. Vneti pevovodja ga bo ob nepopustljivi vstrajnosti mogel dvigniti kmalu na zelo ugledno višino.

Zadnji so peli domačini Cerkljanci; vodil jih je org. Jaklič. Zboru se jasno kažejo redne vaje. Nekatera mesta so bila že lepo prijetno mehka in ritmično in melodično izrazito zaokrožena. Zbor je prav dobro rešil svojo nalogo i v Schwabovi še ena i v narodni (Kramar) Pozdrav Gorenjski.

Sklepno so zapeli vsi zbori pod vodstvom Zveznega pevovod. prof. Bajuka Aljažev — Triglav, Sattnerjev Nazaj v planinski raj in Laharnarjevo Mladosti ni. Čeprav ni bilo ritmično še vse popolnoma umerjeno, je kljub temu, da so zbori nastopili prvič v skupnem petju, da so v dobri polovici peveci začetniki, vkljub temu, pravim, je prodril zbor z vsemi pesmimi. Peveci so pokazali veliko dobre volje in dobre discipline. Redne vaje jim bodo rodile v najbližnjih prilikah še veliko lepše uspehe. Če upoštevamo še dejstvo, da so se morale vršiti vaje v dobi največjega poljskega dela in da so imeli za vaje prav kratek rok, moramo biti z uspehom prav iskreno zadovoljni. Kličemo jim: dalje in na skorajšnje svidenje!

Pevska zveza je imela dne 24. avgusta v Cerkljah na Dolenjskem ob precejšnji udeležbi svoj redni občni zbor. Začel se je s sv. mašo, pri kateri je pel mogočen zbor pevskih zborov leskovškega okrožja Pevske zveze. Pelje je bilo res nad vse ubrano, mogočno in dobro predvajano ter je napravilo na vernike velik vtis. Po sv. maši se je vršil občni zbor, ki ga je vodil g. kanonik dr. Fr. Kimovec kot predsednik P. Z. Po otvoritvi je predaval urednik Fr. Zabret o stališču, ki naj ga zavzema P. Z. v sedanjem gibanju za zopetno uvedbo ljudskega petja po naših cerkvah. Nato so podali navzoči odborniki svoja poročila, ki so bila ob običnega zbora odobrena. Sprejelo se je tudi več važnih za organizacijo zelo koristnih in potrebnih predlogov. Na predlog odbora je bil z velikim navdušenjem izvoljen za častnega člana P. Z. naš velezaslužni in priljubljeni skladatelj č. g. svetnik p. Hugolin Sattner, član artistskega odseka P. Z. Končno je bil na predlog gg. kaplana Tomazina izvoljen sledeči odbor: predsednik dr. Kimovec Fr., odborniki: Jane, Radovljica, Lavrič, Ljubljana, Loboda, Šmartin pri Liti, dr. Logar, Ljubljana, Mihečič, Celje, Mihečič, Ljubljana, Poznič, Ljubljana, prof. Premrl, Ljubljana, Primožič, Mekinje, Terček, Ljubljana, Zabret, Ljubljana, Zdešar, Ljubljana, p. Zajc, Vič, Zorn, Ljubljana, prof. Bajuk, Ljubljana. Za revizorja sta bila izvoljena Medved in Hafner. V artistski odsek: p. H. Sattner, prof. Premrl, kanonik dr. Kimovec, p. Zajc, Zdešar Ivan, H. Svetek in M. Bajuk.

Orlovski vestnik.

VSEM ODSEKOM!

V dneh 6., 7. n 8. septembra se bo vršil v Ljubljani prvi slovenski Marijanski kongres. Iz načel, ki so temelj orlovski organizaciji in nje vzgojnemu delu med slovensko mladino, jasno sledi, da mora pri tej veliki verski manifestaciji za Marijo uprav orlovsko mladina krepko in številno sodelovati. — Vsled tega pozivamo vse brate v Sloveniji, da pridejo v dneh kongresa v čim večjem številu v Ljubljano, kjer bodo najlepše obhajali naš orlovski praznik, rojstvo Marijino. Zlasti naj se udeležijo govora za mladeniče v frančiškanski cerkvi dne 7. sept. ob 4. uri popoldne in dne 8. sept. ob 10. do 12. ure zborovanja za može in mladeniče v Ljudskem domu. — Ljubljanski odseki naj v smislu § 31 Poslovnika za orlovski praznik prejmo skupno sv. obhajilo in sicer kolikor mogoče vsi skupno že v nedeljo 7. sept. ob pol 8. uri v Križankah. — Udeležba je v vseh treh dnevih brez kroja z znakom! — Kjer bi le malo bratov od odseka ostalo v teh praznikih doma, se praznovanje 8. septembra v smislu Poslovnika lahko preloži na poznejšo nedeljo.

Predsedstvo O. P.

Dijaški vestnik.

Tovariš! Vse tovariše opozarjamo, da je izšel proglas za nabiralno akcijo. Akcijo moramo izvesti tekom septembra in v začetku oktobra. Letošnje leto moramo prav vsi sodelovati, kajti slaba krompirjeva letina in toča v mnogih krajih daje slabe izgleda za bodočnost. Zato moramo gledati, da bodo darovi, ker bodo majhni, vsaj številni. V pomoč naprošamo tudi tovariše srednješolce, kajti krepko dijaško podporno društvo bo tudi vama kmalu v korist. Posebno rabimo pomoči v početnih letih, ko pridobivamo drag inventar. Enako naprošamo za pomoč tovariše bogoslovce, ki nam lahko z dobro besedo veliko store, če nam v boju za naš obstanek tovariško pomagajo. Končno opozarjamo tovariše, da se nam ni zanašati na kako tujo

pomoč. Kar si bomo sami pridobili, to bomo imeli. Za odbor DPD: Tomaž Furlan, predst.

Načelnikom nabiralnih okrožij! Pozivamo vas, da začnete v septembru energično z akcijo. Skličite sestanek vseh dijakov vašega okrožja, posebno akademikov in abiturientov, kjer si porazdelite delo. O celi akciji vodite točen pregled, ker bomo tega zelo potrebovali. V vseh zadevah se obračajte na odbor DPD, Miklošičeva cesta 5, kjer bosta vedno dva člana odbora, voditelja nabiralne akcije.

Vsi katoliško misleči dijaki iz Celja in njega okolice se naprošajo, da se zglase prihodnji leden med uradnimi urami (vsak dan od 9. do 10. ure) v Mahničevi sobi za pristop v »Društvo celjskih kat. dijakov«. — Za pripr. odbor Drobneš.

Šolski vestnik.

Vpisovanje na uršulinski šoli je vpisovanje za otroški vrtec, vnanjo osnovno šolo, notranjo osnovno šolo-vadnico, notranjo meščansko šolo dne 11. in 12. sept., skušnje so 13. sept. Vnanja meščanska šola ne more več sprejeti novih učenk, razredi so polnoštevilni. Tudi na učiteljske se ne sprejemajo nove učence. Gojenke morajo biti 13. sept. zvečer v zavodu. Šolska maša je v nedeljo, 14. sept., redni pouk v ponedeljek, 15. sept.

Škofja Loka. Na notranjih šolah uršulink: osnovna in meščanska šola ter žensko učiteljske se začne redni pouk v ponedeljek, dne 15. septembra ob osmih. Šolska sv. maša v nedeljo, dne 14. septembra ob devetih je za vse učence brez izjeme strogoobvezna, zato morajo biti vse gojenke dekljske zavoda v soboto, dne 13. septembra, do večera v zavodu. Vse našete šole imajo glasom razpisa prosvetnega ministrstva z dne 8. avgusta t. l. štev. 7601, pravico javnosti.

Šmihel pri Novem mestu. Na dekljski osnovni in meščanski šoli ubogih šolskih sester Naše ljube Gospe se vrši vpisovanje v posamezne razrede za šolsko l. 1924/25 dne 13. sept. V nedeljo dne 14. sept. bo šolska sv. maša in v ponedeljek 15. sept. se prične redni pouk. Ponavljalni in sprejemni izpiti se vrše 12. in 13. sept.

Drž. dvorazredna trgovska šola v Celju. Vpisovanje za šol. leto 1924/25 bo v petek, in v soboto 6. septembra od 9. do 11. ure. Ponavljalni izpiti pričnejo v torek 9. septembra ob 8. uri. Otvoritvena služba božja bo v ponedeljek 15. septembra ob 8. uri. Zunanji učenci in učence se morejo vpisati tudi po pošti.

Naznanila.

Meška in mladeniška Marijina družba v Križankah ima jutri, v ponedeljek, dne 1. septembra ob osmih zvečer v družbeni dvorani izven cerkvene sestanek, ki se naj ga zanesljivo udeležijo vsi družbeniki. Razgovor o zelo važni zadevi.

Frančiškanska prosveta. V sredo, dne 3. septembra redna odborova seja, obvezna za vse odbornike. Predsednik.

p Družba sv. Elizabete. Redna seja osrednjega sveta družbe sv. Elizabete bo prihodnji torek (2. sept.) ob 5. popoldne (Jugoslovanska tiskarna).

Dol. Logatec. Ljudski oder iz Ljubljane uprizar v nedeljo dne 31. avgusta t. l. ob 8. uri zvečer v društvenem domu v Dol. Logatcu velenanimivo in humorjapolno veselico v treh dejanjih »Težke ribe«. Vsi prijatelji lepe dramatične umetnosti iskreno vabljeni. Predprodaja vstopnic v konsumnem društvu v Dol. Logatcu.

Društvo ostrostrelcev v Ljubljani, ustanovljeno 1562. Gradjansko streljaško društvo »Kralj Aleksander« v Osijeku proslavlja 140 letnico obstoja ter priredi ob tej priliki 7., 8. in 9. sept. 1924 — veliko nagradno streljanje — h kateremu so vabljeni tudi naši člani. Odbor pozivlja toraj člane, da bi se te slavnosti v čim večjem številu udeležili.

Streljalo se bode na tarčo na 150 m in 300 korakov kakor tudi na bežečega zajca in jelena; dovoljeno je poljubno število serij po 5 strelcev. — Strelski svet.

Koncert. V restavraciji in kavarni »Tratnik« vsak dan koncert ruskega umetniškega balalačnega orkestra iz Zagreba, obstoječega iz 11 oseb. Godba, petje in solospeli priljubljenega tenorista. Od 20. do 1. ure. Vstop prost.

Turistika in sport.

Turistom. Danes 31. avgusta bo v Kamniški Bistrici sv. maša. Za uro se dogovorimo. Član Aljaževskega kluba.

Sportni klub Tržič priredi danes ob 15 popoldne otvoritveno kolesarsko dirko na progi Tržič—Križe—Tržič. Start in cilj pri km 42.2 gostilna Ster. Vabljeni so vsi ljubitelji sporta k tej prireditvi.

SK Mladika. Danes ob treh popoldne igra drugo moštvo proti klubu od Sv. Jožeta. V ponedeljek rezervna z SK Zvezdo zvečer ob 6.30.

KOLESARSKA DIRKA TEZNO PRI MARIBORU

7. IN 8. SEPTEMBRA 1924

I. Marijanski kongres

od 6. do 8. septembra t. l.

Agnostos:

Plemenita Gospa.

Pomen božanskih stvari in teh, ki so z njimi v najtesnejši zvezi, je neizčrpljiv. Tako je tudi z Marijo, v kateri se je sam Bog vdeležil. Bogoslovec, pesnik, preprost vernik — nobeden ne more povedati vsega, kar Ona pomeni za katoliško versko življenje. Evharistija — sam Bog, ki se v podobah kruha in vina z nami združuje — je središče vsega našega verskega udejstvovanja, toda Marija je tista, ki nas najbolj Bogu približuje. Zakaj njenega telesa in krvi je Božji sin, ki nam v zakramentu svoje telo in kri nujna za večno življenje. O, neizreklija skrivnost, ki jo komaj slutiti moremo, ki jo je samo Angelj mogel količkaj dostojno izraziti, ko jo je zli v nesmrtni zvokove svojega »Ave Mariat«...

Vse, kar ljubi katoličan zemskega, ne ljubi zaradi zemskega, ampak zaradi božanskega, ki je v njem skrito. Tragedija sodobnega človeka je ta, da zemsko z božanskim zamenjuje. Moč, slava, denar, ženska — ob tem se njegovo iskanje, hrepenenje in stremenje ustavi. Katoliško srce pa vidi v zemski moči, bogastvu, lepoti samo simbole, ki zaznamujejo Boga v nepopolni in po izvirnem grehu tudi izkaženi obliki. Zato se katoliško stremenje od njih ne pomiri, išče nad njimi, in se povzpneja nad nje. Tudi če jih prav rabi, in jih v svitu božanstvenega oplemenituje, se ne uteši končno od njih, ampak po njih išče večnega pomirjenja le v Bogu. Tisti pa, ki tega ne umeje, se muči in izmuči ob ustvarjenih dobrinah, ki mu vse obetajo, pa ničesar ne izpolnjuje; ki te tem bolj osrečujejo, čim več in bolj jih imaš.

Marija pa med ustvarjenimi bitji zavzema čisto posebno mesto. Ona se izmed vseh najbolj dotika Boga, je vrhunec stvarstva, ki je Stvarniku najbližji, ni izkažena po izvirnem grehu in slabosti, in je vendar vsa naša, kakor je obenem vsa božja. Istega rodu z nami, je najpopolnejša od nas vseh, kraljica umrlih, živih in bodočih, naš ideal po telesu in duši, ki se je iz nje rodil Sin večnega Očeta, da nas odreši, poveljača, ovekoveči. V njej se je na najpopolnejši način izvršil misterij združitve božanskega s človeškim. In zato tako hrepeni po njej vsaka krščanska duša, zato se v njej uteši in oblaži, zato je njeno češčenje vir popolnega notranjega zadovoljstva in umiritve, zakaj od vseh vstvarjenih bitij nas ona najbolj Bogu približuje, ga najbolj razodeva in vsa kaže le Nanj, ki jo je vstvaril kot najpopolnejši odsev Svoje dobrote in lepote za svojega učlovečenim Sinom. In zato je največji katoliški pesnik naslikal pot k Bogu po Njej: Il nome del bel fior ch'io sempre invoco e mane e sera... In zato so našli le po Njej kristjani pot k Bogu, če so zablodili, teče se ob drugih božjih stvori, ki so menj od nje. Ona je mati vseh izpreobrnencev.

Donna, se tanto grande e tanto vali,
Che qual vuol grazia ed a te non ricorre,
Sua disianza vuol volar senz'ali.

To je v blelih besedah pomen, ki ga ima Marija za nas, izražen v obliki, ki najbolj prija sodobnemu človeku-iskavcu, ki več ne umeva pravega odnosa stvarstva do svojega Stvarnika in ki mu srce polni lažni ideali, kakor je tožil pesnik Beatrice: Le presenti cose col falso lor piacer volser miei passi, tosto che il vostro viso si nascose... Marijanski kongres naj pokaže temu človeku božanstveno lepo podobo Gospe, ki je vsa čista ljubezen, usmiljenje in blagost, po kateri Sin deli vse svoje milosti, ki more rešiti izgubljenega grešnika po eni sami kapljici solze, ki jo prelije, misleč Nanjo (Purgatorio V, 106). Naj mu pokaže Mater-Devo, ko ji angelj oznani veliko skrivnost učlovečenja, ko pod križem trpi s Sinom, ko se raduje Njegovega vstajenja. In ta veličastna podoba Najdovršene bo rešila tudi sodobno človeštvo in ga približala Bogu, gospodarju, sodniku in odrešeniku vseh vekov.

Mladini.

Izredni dnevi se bližajo; dnevi, ko bo celokupno slovensko ljudstvo na svečan način proslavilo nebeško mater Marijo: Marijanski kongres bo v Ljubljani. Sedmega in osmega septembra bo videlo stolno mesto odlične množice, ki ljubijo Marijo.

Mladina, naš ponos in naša nada, ti si v prvi vrsti pozvana, da se pridružiš proslavi Marije. Ako bo mladina nepokvarjena in vdana Bogu, ako se bo z ljubeznijo vnela za Jezusa in Marijo, ako bo gorela za najvišje vzore, moramo z radostjo vzklikniti: Blagor narod! Hiti torej, ti mladi naš rod, hiti v naročje Marijino! Nebeška Kraljica te bo varovala. V njenem zavetju in varstvu rastejo in uspevajo najlepše cvetke nežne mladosti, ki se dvigajo k nebeškemu Solncu Jezusa. Pokaži, draga mladina, v dneh Marijinega kongresa dejansko ljubezen do Jezusa in do njegove nebeške Matere. Ta ljubezen je nerazdružljiva. Izprijaj jo s tem, da premeš božjega Sina Jezusa v svoje srce. Dragi deca, cenjeni mladeniči in mladenke! Skupno bomo proslavili nebeško Mater v nedeljo, 7. septembra, na predpraznik njenega rojstnega dne-

va; skupno bomo darovali Mariji za god sveto obhajilo.

Vsi mladi naši prijatelji, vse pridne deklice, vsi otroci Marijini, ki ste se že odločili za skupno sv. obhajilo, vabite, nagovarjajte, priporočajte to lepo, vzvišeno misel in nameru tudi drugim. Od osebe do osebe naj gre klic: Skupno sv. obhajilo imame — Mariji v proslavi Skupno sv. obhajilo bo biser v lepem nizu številnih prirediteljev, ki so na sporedu Marijinega kongresa.

Draga mladina, okleni se Marije. Skupno sv. obhajilo dne 7. septembra naj bo tvoje darilo in vezilo Mariji za god.

Spored:

Skupno sv. obhajilo bo v treh skupinah: 1. za dečke v cerkvi Srca Jezusovega ob pol 8. (Govori ima g. Ludovik Šavelj C. M.) 2. Za deklice v uršulinski cerkvi ob pol 8. (Govori spiritual J. Cegnar.) 3. Za srednješolce in akademike v Križankah ob pol 8. (Govori prot. dr. Gr. Pečjak.) — Spoved za mladino bo po vseh cerkvah v soboto, 6. septembra, od dveh do štirih popoldne.

Prosim, da bi vsi starši, vzgojitelji in mladinojlubi blagovolili zastaviti vplivno besedo v prilog nameravani pobožnosti in pripomoči, da se bo mladina v obilnem številu udeležila te lepe svečanosti.

Hkrati opozarjamo na slavnostni obhod, ki bo 8. septembra ob dveh popoldne z novovencanim kipom Pomočnice kristjanov na Rakovnik. Pripravljali odbor vabi mladino vseh šol, zlasti še belooblečene deklice k obilni udeležbi. Zbirališče pred realko. Za nadzorstvo in red pri obhajilni pobožnosti in pri spovedu bo poskrbljeno. — Ljubljanski katehetje.

Velika cerkvenoglasbena prireditve ob priliki Mar. kongresa.

Slov. glash. društvo »Ljubljanec« v Ljubljani priredi ob priliki prvega slovenskega Marijanskega kongresa v Ljubljani v nedeljo dne 7. septembra ob 8. uri zvečer v stolni cerkvi sv. Nikolaja

MARIJIN ORATORIJ

s sodelovanjem stolnega organista g. prof. Premrla, opernega peva g. Banovca in društvenega ženskega, moškega in mešanega zbora, ki jih bo vodil dr. Kimovec.

Vsebinska:

Razvoj slovenske Marijine pesmi.

Spored:

1. S. Rousseau: Ofertorij v C-duru. Na orgle prof. Premrl.
2. M. Kastelic: a) Češčena si, Marija ti! Eno-glasen zbor z orglami. b) harm. Hubad: Ave, prosvetla Marija; 4—7glasen mešani zbor.
3. Prekmurska, harm. Kimovec: Lepa si, lepa, roža Marija. Mešani zbor.
4. L. Dolinar: Za Bogom. Mešani zbor.
5. Gr. Rihar: a) Ko v jasnem pasu primig-lja. Ženski zbor. b) Zdrava, zemlje vse Gospa. Moški zbor.
6. P. A. Hribar: Veselo pesem. Moški zbor.
7. Fr. Gerbič: Sv. Devici Mariji v čast. Mešani zbor z orglami.
8. Guilmant: Andante con moto. Na orgle prof. Premrl.
9. A. Foerster: Kraljica angelska. Ženski zbor z orglami.
10. P. H. Sattner: S evanģeljami te venčamo. Mešani zbor z orglami.
11. Ig. Hladnik: Ave Marija! Mešani zbor.
12. A. Schwab: Zdrava Marija! Mešani zbor. Tenorski samospev zapeje g. Banovec.
13. E. Hochreiter: Smeji se maj. Meš. zbor z orglami. Ten. samospev g. Banovec.
14. Dr. Fr. Kimovec: Večerni zvon. 4—6glasen meš. zbor.
15. Milnar-Cigale: Ave, tisočkrat ave! Mešani zbor.
16. J. Klemenčič: Za majnik. Meš. zbor. z orglami.
17. St. Premrl: Z glasnim šumom s kora. 4—7glasen meš. zbor.
18. Canestrari: Allegretto festoso.
19. A. Foersterjev Tantum ergo op. 6. št. 5.

Spored je, kot se vidi, zelo bogat, pesler.

Zastopane so razne dobe, različne smeri od l. 1678. dalje, torej pesmi iz časa, ki obsega več nego 250 let; 15 slovenskih skladateljev je nanizalo lepo število 17 raznih Marijinih pesmi. To bo nekako glasbena razstava, zgodovinski pregled naše lepe, tako pristržne iskrene, mehko božajoče Marijine pesmi.

PETJE PRI MARIJANSKEM KONGRESU.

Načrt petja pri Marijanskem kongresu je v podrobnosti izdelan. Pri posvetitvi 8. septembra bomo peli »Srce Marijino« (Rihar) z besedilom, ki ga je priredil nalašč za to priliko kanonik dr. Mrhar; po posvetitvi »Marija, Mati Ljubljana« iz Cecilije. Med sprevodom bodo pele različne skupine znane Marijine pesmi. Glavna skupina bo pela z močnim zborom duhovščine litanije Matere Božje. Odpevki po »Slava Brezmadežni«. Pozivamo č.

gg. duhovnike in bogoslovce, vse pevke in pevce, naj sodelujejo pri skupnem petju. — Skupna vaja bo v nedeljo 7. septembra točno ob pol treh v veliki dvorani v Križankah. Kdor želi note naprej, naj jih naroči pri Prosvetni zvezi, Miklošičeva cesta 7 v Ljubljani. Prosimo cerkvena predstojništva, da pevke in pevce na to opozore.

CERKVENI KNEZI NA KONGRESU.

Telegram iz Turina obvešča, da se kardinal Cagliero gotovo udeleži Marijanskega kongresa in posvetitve na Rakovniku. Iz Rima so dobili salezijanci poročilo, da se želi shoda udeležiti tudi nadškof Panika, provikar Nj. Svetosti. Istotako je skoro gotova udeležba g. nadškofa Bauerja. G. nuncij Pelleggrinetti se kongresa tudi gotovo udeleži.

Prosveta.

Dr. Joža Glonar:

Zagrebska akademija.

»Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti« v Zagrebu je pravkar izdala 38. zvezek svojega »Ljetopisa«, ki prinaša podrobno poročilo o nje stanju in delovanju v l. 1923. Glavno sliko nam podajajo poročila predsednika in tajnikov na svečani letni skupščini, ki se je vršila 20. junija 1923. Predsednik Janeček se je v svojem govoru spominjal težkih razmer, v katerih je nastala in se začela razvijati in jih je primerjal s težkočami, v katere je prišla v zadnjih letih. Prej so bile težkoče politične narave, sedaj so prišle gmotne težave. Njeno glavno imetje tvori palača, knjižnica in galerija slik. Kar ima še sicer nepremičnin, je nosilo tako male dohodke, da je komaj zadoščalo za davke in najbolj neodložljiva popravila. Vrednost njenih glavnih, naloženih v papirjih, je stalno padala, dokler ni dosegla minimuma. Tako je prišlo, da je njeno res razpoložljivo premoženje v maju 1922 znašalo komaj nekaj nad 72.000 K, znesek, s katerim danes akademija ne more izdati ne ene knjige. Povrh pa je bila akademija takrat v Nadbiskupski tiskarni v Zagrebu dolžna 650 tisoč kron! V tej sili je prišla akademiji na pomoč država, ki je v proračunu za leto 1922/23 votirala kot podpora akademiji 200.000 dinarjev. Priskočil je tudi zagrebski »Savez novčanih zavoda«, ki je akademiji naklonil okoli 100.000 dinarjev podpore, priskočili pa so tudi posamezniki, tako n. pr. Eskomptna banka in veleindustrijalec Vladimir Arko. Akademija se je na ta način rešila dolgov, izvršila nujno potrebne adaptacije, posebno v galeriji slik, in lahko zopet začela misliti na to, kar je nje glavni namen: redno izdajanje znanstvenih publikacij. Urejeno gospodarstvo ji je omogočilo, da je lahko črtala razne papirje, ki so v nje premoženju bili samo fiktivne vrednosti. Nekateri fundatorji so stare papirje, ki so postali brez vrednosti, zamenili z boljšimi, najlepši dar pa je akademiji poklonil hrvaški rodoljub dr. Grga Tuškan, ki ji je zapustil 300 tisoč dinarjev.

Na proslavi 150letnice akademije v Bruslju in na kongresu mednarodne unije akademij, ki se je vršil ravnotam, je akademijo zastopal nje častni član don Franc Bulić. Z unijo akademij veže zagrebsko akademijo tudi marsikatero skupno podjetje, tako n. pr. nova izdaja Du Cangeovega »Thesaurus linguae latinae mediae et infimae latinitatis«. Unija akademij je referat tehničnega ravnatelja tega podjetja poslala zagrebski akademiji, naj izreče o njem svoje mnenje. Referat je izdelal V. Klačić, ki je izjavil, da je za naše znanstvene svrhe bolj nujno potreben »Thesaurus infimae latinitatis« ko pa »Th mediae latinitatis«. Vse kaže, da mednarodna unija ravno s tem svojim podjetjem nima posebne sreče. Omejila ga je namreč na ta način, da je iz programa izločila novejšo, pa še tudi srednjeveško latinščino, vsaj latinščino poznejšega srednjega veka. Upoštevati hoče samo latinščino kje do l. 1000., iz enostavnega vzroka, ker sega ta do te dobe pregleda srednjeveške latinske literature, ki sta ju napisala Ebert in Matitius, dva Nemca. Toda ravno Nemci so iz te »mednarodne« unije s svojimi akademijami vred — izključeni!

Pomenljive so besede, ki jih je na svečanem zborovanju izrekel gospodarski tajnik M. Kostrenčič: »Akademija dela danes v zelo težkih razmerah in trči v svojem delu povsod na razne zapreke, ki pa ne ležijo toliko v njej sami, ko v danes običajnih nazorih in splošnem stroju današnjih ljudi. V brzini, s katero hiti čas in se poraja vedno kaj novega, akademija ne bo mogla ostati neizpremenjena, ampak se bo morala tudi on prilagoditi imperativnim zahtevam časa in same stvarnosti, če ne bo hotela, da bo v krajšem ali daljšem času veljala za staromodno institucijo, obledel spomin. Akademija bo morala tudi sama neposredno poseči v boj za kulturne dobrine. Akademija bo pravilno razumela potrebo lastne reorganizacije, če bo znala in marala organizirati in povesti znanstvene delavce in intelek-

tualce sploh, ki so danes razgnani in brez priznanja za lastno delo. Z delom bo moral propagirati prepričanje, da najvišje intelektualno delo ni tako zanič, kakor se danes sploh misli, in tako brez cene m vrednosti, kajti če začnemo enkrat rušiti najvišje kulturne dobrine, se ne bomo mogli več ustaviti pred rušenjem nižjih in še nižjih. Na drugi strani pa se akademija zaveđa, da se je splošna višina kulture, ne samo pri nas, znižala, in bo posvetila prosvetnemu delu med najširšimi krogi inteligence posebno pozornost s tem, da bo med njimi širila literaturo, ki služi splošni izobrazbi.«

Poročilo književnega tajnika Gjura Korblera je nekoliko bolj razveseljivo ko leta prej. Med številnimi prispevki, ki so se l. 1923. v publikacije akademije sprejeli, nas Slovence najbolj zanimajo prispevki dveh učenjakov: A. Mušiča o naših glagolih »moči« in »morati«, in J. Plemija, ki ga je akademija lani izvolila za člana dopisnika v matematično-prirodoslovnem razredu, dve razpravi: »Rešitev linearne diferencijalne enačbe kot funkcije akcesoričnih parametrov« in »O analitičnem raztegnjenju slik«. Med mnogimi publikacijami, ki jih akademija pripravlja, bo pač ena najbolj zanimivih »Hrvaški biografski leksikon«; glavnic, ki jo je v ta namen akademiji dal na razpolago general Czerlien, znaša 21.000 dinarjev in 93.000 frankov.

Celotna knjižna zaloga, ki jo hrani akademija, se cení na 6.000.000 kron po prodajni ceni; poprek prodaja akademija na leto svojih publikacij za več ko 10.000 dinarjev, pa jih mnogo razda tudi zastoj ali po prodaja — posebno javnim zavodom — po znižani ceni. Ker se je tisk tako silno podražil in so se s tem morale podražiti tudi publikacije akademije — edicije leta 1922., vsega skupaj osem knjig, stanejo 550 dinarjev! — je število stalnih naročnikov vseh publikacij akademije tako zelo padlo, da jih je bilo leta 1922. samo še deset!

Po starem običaju prinaša »Ljetopis« tudi par znanstvenih člankov lažje vsebine in krajšega obsega. Priložena so mu »Pravila jugoslovanske akademije«, kakor jih je v času primerno spremenjeni obliki potrdilo ministrstvo prosvete dne 27. novembra 1923.

Cerkveni vestnik.

e Konferenca katoliškega episkopata. V. Djakovem so imeli jugoslovanski škofje neposredno po evharističnem kongresu osi-ješkem večdnevno posvetovanje. Navzoči so bili vsi nadškofje, škofje, škofijski upravitelji in delegati, med njimi škofje dr. A. B. Jeglič, dr. A. Karlin in dr. Srebrnič. Dne 19. avg. se je episkopat udeležil črne vs. maše, ki jo je opravil nadškof in predsednik konference dr. A. Bauer za pokojnega škofa Strossmayerja. Prvi seji je prisostvoval tudi apostolski nuncij Magr. Pelleggrinetti. — Episkopat je v posebni spomenici, poslani ministrstvu verstev, označil svoje stališče nasproti načrtu šolskega zakona za osnovne šole, ter zahteval, da se vpošteva pravice Cerkve in svoboda verskega poučevanja. Ministrstvu za notranje zadeve so škofje ponovno poslali v odobrenje pravila društva »Krščanska šola«. Sklenili so, da se takoj prične organizacija katoličanov, ki naj se odločno postavijo v bran zoper brezversko šolo. Dalje se je poslala ministrstvu prosvete spomenica, ki v nji episkopat zahteva, da se redukcija katehetov ne sme izvršiti brez poprejšnjega privoljenja in sporazumljenja s pristojnim škofijskim ordinariatom. Hrvatski škofje so sklenili, da bodo razposlali o priliki 1000 letnice hrv. kraljevine skupno pastirsko pismo hrvatskemu ljudstvu. Posebno pozornost je posvetil jugoslovanski episkopat tudi vitalnemu vprašanju, kako naj bi se uredili prejemki duhovščine v dušnem pastirstvu in v pokoju. Ministrstvu se je svetovalo, naj se takoj odpo-more zlasti siromašnemu svečenstvu. Končno so se reševala še razna druga vprašanja glede misijonstva, cerkvene discipline itd.

Učiteljski vestnik.

»Slomškova zveza« bo imela v dneh Marijanskega kongresa kratko zborovanje, na kar opozarjamo vse člane in članice, da eventualno pot v Ljubljano odlože na tiste dni, ko se bo vršil Marijanski kongres. Osrednji odbor »Slomškove zveze« je prepričan, da se bo Marijanskega kongresa udeležilo lepo število krščanskega učiteljstva. Dne 2. septembra pa bo imel osrednji odbor »Slomškove zveze« svojo sejo, h kateri so vabljeni vsi predstojniki podružnic. Lokal: Florijanska ulica št. 7 II.

Narodno gledališče.

Machbeth v našem dramskem gledališču. Šekspirjevo žaloigro Machbeth v Oton Zupančičevem prevodu vprižore v soboto dne 6. septembra v dramskem gledališču člani stolne kongregacije v režiji akademika Ivana Pengova. Vstopnice za to vprižoritev Machbetha dobivajo se od 3. dalje pri dnevni blagajni v opernem gledališču.

Gospodarstvo.

Janjo Jovan:

Uvoz mlevskih izdelkov.

Časopisje poroča, da se vojvodinski mlinci pripravljajo na akcijo, ki bi naj imela ta vspeh, da prepove vlada uvoz tuje moke. Istočasno podvrgava časopisje našo trgovsko bilanco ostri kritiki zlasti radi visoke postojanke uvoza mlevskih izdelkov iz inozemstva. Ni treba šele dokazovati, da smo agrarna država, ki pridela žita mnogo več, kot ga potrebuje za lastno potrebo. Ta okolnost je, na katero se kritiki sklicujejo in zahtevajo, da naj vlada vpelje na mlevske izdelke visoko carino, da se prepreči luksuz uvoza predmetov, katerih imamo sami ne le dovolj, temveč toliko, da jim moramo iskati trga zunaj.

Stvar je videti zelo plavzibl in navidezno kritika drži. Če pa gledamo naše razmere realno, kakor iste faktično stoje, potem pridemo do drugega zaključka. Najprej pride v poštev ozir na našo trgovsko bilanco. Če bi uvažali iz inozemstva mlevske izdelke in ne bi imeli možnosti svojega lastnega žita in svojih lastnih mlevskih izdelkov izvažati v inozemstvo, potem bi se morali brezpogojno postaviti na stališče, da je treba uvoz mlevskih izdelkov s silo preprečiti, kar bi dosegli z uvedbo visokih uvoznih carin. Ta slučaj pa ni podan. Naši mlinci leže, vsaj oni, ki se po svoji kapaciteti smejo smatrati za eksportne, na ugodnih geografskih točkah največ ob Donavi, Tisi ali njenih kanalih. Odtod se izvažajo mlevski izdelki v Češkoslovaško, Avstrijo in Nemčijo. Bratislava je postala tako odlično tržišče za žito in moko, da že danes resno odvzema Budimpešti prvenstveno mesto v tej trgovini. Dunaj ni le trg za preskrbo Avstrije, ampak je še danes tržišče za češke importirane, dočim je Pasava odlični prejemni trg za Nemčijo. Teh tržišč mi nikdar ne bomo našli, samoposebi umevno pridemo v poštev le, če smo konkurenčni. Vpravi ti trgi so, ki nam diktirajo cene, kar občitno zlasti v času trdne tendence in le ta čas je, ko se razmere spremene v toliko, da nam konvenira uvoz inozemskih mlevskih izdelkov. Vsakorati pojavi uvoz mlevskih izdelkov od zunaj pa ima za naravno posledico stagnacijo v mlinarski industriji in posledno temu pritisk na cene. Kakor hitro pa odnehajo naše cene toliko, da se izjednačijo s svetovno pariteto, prestane avtomatično tudi vsak uvoz mlevskih izdelkov. Uvedba uvoznih carin bi ne imela nikakih drugih posledic, kot za alikvotni del povzročanje cen moke, o čemur je zlasti jesen leta 1922 prinesla sijajen dokaz in je bila tedanja vlada v svrhu pobiranja draginje prisiljena ukiniti uvozno carino na mlevske izdelke ter je s tem dosegla več kot vse drugo, drago prehranjevalno akcijo. Ni zadosti, da se iz trgovske bilance vzame eno postojanko in nad njo izvaja kritika, temveč treba je pregleda, v katerih časih in pod katerimi okolnostmi se je ta postojanka v trgovsko bilanco urinila; ta pregled pa bode brezdvomno dokazal, da se je izvoz mlevskih izdelkov izvršil v času visoke konjunktore. Niso naši ljudje vneti za laško ali ameriko moko, nasprotno raje plačujejo izdelke baških in banatskih mlinov pol krone dražje, a če posegajo kljub temu po prvi, potem so merodajne samo cene in nič drugega. Vojvodinski mlinom gotovo to ni všeč, a za konzumne pokrajine kot sta Slovenija in Dalmacija je tuj mlevski izdelek naravnost potreben regulator cen za slučaj, da iste prekoračijo normalno mero. Prometne razmere so danes hvala Bogu, toliko urejene, da se nam iz tega naslova ni treba več bati pomanjkanja, a koliko iste zadevajo Dalmacijo, še daleč niso toliko urejene, da bi se v Dalmaciji vršila prehrana nemoteno, ako bi ji onemogočili uvoz živil od zunaj.

Ravno zato, ker imamo obmejni kraji v trgoznanjih mlevskih izdelkov kak regulator, bi pomenilo izročiti nas milosti in nemilosti žitnih in mlinarskih magnatov. Res je, da se čudno sliši, ako uvažajo tako agrarna država kot je Jugoslavija za več sto milijonov mlevskih izdelkov, če pa se prevdario okolnosti, zakaj se uvoz vrši in kaj se z uvozom prepreči, potem stvar izgubi zagonetnost in ni le razumljiva, temveč tudi povsem opravičljiva.

Precej boja je bilo, predno se je vlada odločila ukiniti uvozne carine, a socialni oziri so bili tako veliki, da je mogla računati le tedaj na uspeh v boju proti draginji, če pristane na to. Tudi tedaj so bili vojvodinski mlinci, ki so skušali vladino namero preprečiti, a jim ni uspelo. Računali moramo, da bode tudi sedanja vlada imela toliko razsodnosti, da dobljenega stanja v tem ne bode spreminjala.

Anton Pevec:

Velesojem in kmetijstvo.

II. Kmetijski stroji.

Letošnji velesojem v Ljubljani se je odlikoval po tem, da smo videli zelo malo kmetijskih strojev v primeri z drugimi leti. S stroji odpade tudi poglavitna privlačna sila velesoja za kmetijske gospodarje, — po drugi strani pa je dovoz in odvoz kmetijskih strojev zelo neokreten in drag tako, da se vsak inozemski ali sicer bolj oddaljeni razstavljavec resno premisli, ali more pod

danimi okoliščinami kdaj računati na indirektno povračilo teh izdatkov in vsled tega z rentabilnostjo udeležbe na velesojmu. Ker je številna udeležba kmetijskih strojev na velesojmu v interesu kmetijskega pouka in ne k interesu velesoja, je razstavljavec privabljal s tem, da se shranijo neprodani stroji do nadaljnjega razpolaganja z njimi od strani razstavljalca ali do izvršene prodaje brezplačno v kmetijskem paviljonu — pod gotovimi pogoji.

Na Danskem najdemo ustanovo z imenom Statens Redskabsudvalg — državni odbor za orodje, namreč za kmetijske stroje in kmetijsko orodje. Namen tega odbora je preizkušanje strojev itd. ob prilikah kmetijskih razstav in prirejanje tečajev o uporabljanju strojev (Kursus i Maskinbrug!) okrog po deželi. Odboru je pridružen »državni konzulent za kmet. stroje in orodje«, tačas g. A. Christensen. Tak tečaj navadno osem tedenski obsega kot predavanja: 1. dan: dop. plugi, brane in kultivatorji — pop. preizkušnje strojev; 2. dan: dop. sejalni stroji, trosilci gnoj in gnojnice — pop. preizkušnje strojev; 3. dan: dop. orodje za obdelovanje krompirja — pop. uporaba strojev; 4. dan: dop. okopavalniki in stroji za spravlanje pridelkov — pop. ročno orodje; 5. dan: dop. mlatilnice, čistilni in odbiralni stroji — pop. razgovori; 6. dan: gonilni stroji — pop. vskladiševanje strojev.

Podobni tečaji, ki se vršijo s predočitvijo ali tudi s praktičnim predvajanjem zadnjih strojev, so potrebni istotako pri nas in prvi bi se mogel prirediti ob priliki velesoja 1925.

V interesu našega kmetijstva in bodočih velesojmov ter razstav je, da osnujemo za Slovenijo takoj svoj »državni kmetijsko-strojni odbor« iz zastopnikov praktičnega kmetijstva, osrednjih gospodarskih korporacij, tozadevne industrije ali trgovine ter kmetijskih strokovnjakov. Državnost takega odbora obstoji le v tem, da se z naslovom spaja večji ugled na zunaj, da vodi vse funkcije samostalen državni kmetijski strokovnjak, specializiran v vseh podrobnih vprašanjih kmetijskega strojništva, kateremu služi odbor kot posvetovalni in kontrolni organ pri njegovem strokovnem delovanju in vsled tega kot upravitelj denarnih sredstev, ki jih da na razpolago država za kritje pisarniških stroškov in za prirejanje tozadevnih specialnih tečajev s sodelovanjem okrajnih ekonomov po deželi. V sedanjem početku bi bila njegova naloga predvsem zainteresirati inozemske in naše tvornice kmetijskih strojev in orodja, da na prihodnjem velesojmu razstavijo vse one stroje, ki morejo priti v slovenskem kmetijstvu praktično v poštev. Nadalje naj dajo vse prizadete tovarne na razpolago klišee dotičnih strojev in »kmetovalce« ali kateri drugi strokovni list naj da v tekočem letu na razpolago svoje prodaje za ilustracijo popis teh strojev tako, da dobimo ob priliki velesoja 1925 tudi priročno knjigo o kmetijskem strojništvu — nujno potrebno za praktičnega kmeta in za pouk na kmetijskih šolah.

Fr. Krištof, tajnik velesojmskega kmetijskega odseka.

Velesojmski kmetijski odsek.

Dobro uspela konjska razstava na letošnjem velesojmu, je dala marsikateremu obiskovalcu pobudo za bodoče kmetijske razstave in to tembolj, ker se je bila razglasila tudi razstava goveje živine, ki pa je morala žalibog radi različnih ovir za letos izostati in se bo tembolj gotovo priredila drugo leto. Velesojmski kmetijski odsek je bil pred dobrimi dvema meseci poklican k življenju in je bil s svojimi organizacijskimi pripravami za konjsko razstavo jako marljiv, da je tako sijajno izpadla. Najbolj so seve zadovoljni razstavljalci, ki so bili deležni precej visokih nagrad za svoje izvrstne konje. Zadovoljni so tudi obiskovalci, ker sedaj vedo kakšno tozadevno plemensko blago se izreja in vporablja v Sloveniji.

Velesojmski kmetijski odsek se po dobro uspeli konjski razstavi ni razšel, temveč deluje in uraduje naprej ter bo pripravil za drugo leto raznovrstno kmetijsko razstavo in se vse kmetijske korporacije kakor tudi posamezniki iz kakršnekoli kmetijske stroke opozarjajo že danes na to, da se lahko pravočasno pripravijo za to važno bodočo prireditev.

V vseh zadevah bodoče kmetijske razstave se je torej obračati za informacije na naslov: Kmetijski odsek ljubljanskega velesoja. Priporočamo se že danes za čim živahnije sodelovanje, da se pokaže ves kmetijski napredek naše Slovenije.

Prof. dr. A. BOTTERI

špecialist za očesne bolezni v Zagrebu, se je vrnil z dopusta ter ORDINIRA KAKOR PREJ, Jelačičev trg 3.

F. D. Sarajevo.

Kuriozitet prisilnih poravnjav.

S proračunskimi dvanajstinami za januar in februar 1922 je bila razglajena postava, ki je veljala o prisilni poravnavi na ozemlju Hrvatske in Slavonije, na celo državo.

Ta postava, ki je dosedaj ubila skoro ves trgovski kredit, je bila razglajena na način, ki more veljati samo tako dolgo, dokler veljajo te proračunske dvanajstine, nikoli pa preko dobe te postavne določbe. Člen 113 ustave predvideva trajanje proračuna samo za leto dni, a dvanajstin, dokler se ne reši proračun.

Potemtakem ta zakon nima več za celo državo zakonske moči, posebno še, ker ga poznejše postave o dvanajstinah in proračunih ne omenjajo, a novi zakon ni prišel. Samo mimogrede naj bo omenjeno, da se je ta nepravilna praksa donajanja postav v proračunskih dvanajstinah in v finančnem zakonu dosedaj le prepogosto uporabljala in da se na podlagi teh določb še vedno pobirajo n. pr. takse, katere se v novem taksem zakonu ne omenjajo oz. se na te določbe ne nanašajo.

Ker je ta zakon o prisilni poravnavi iz leta 1916, ne vsebuje vseh onih določb, ki bi odgovarjale sedanjim povojnim razmeram in povojni trgovski morali. Ne samo to, nego celo razna sodišča ga različno tolmačijo.

Dr. Politeo je v 2. števil. Bankarstva 1924 napisal članek o 100% poravnavi in omenja, da zagrebško sodišče odbija take poravnave. Medtem pa okrogno sodišče v Sarajevu vse take prisilne poravnave sprejema in rešuje. In ravno pri teh prisilnih poravnava ni nobenega drugega namena, kakor, da se dobi moratorij in pa tako obrestno mero, ki jo hoče dolžnik. Kaj pa nastane, ako upniki ne pristanejo na 100% poravnavo? Potem pa pride konkurz, a konkurz je nemogoč, ker dolžnik ni pasiven.

O tej 100% poravnavi hočem navesti dva tipična slučaja.

Neka protokolirana tvrdka je prijavila v Sarajevu prisilno poravnavo in nudila 100% poravnavo, plačilo v dveh letih. Imetje tvrdke je obstajalo iz zaloge blaga in pa iz dolžnikov v Črni gori. V isti višini je imela tvrdka dolgove pri bankah in pri raznih upnikih. Še predno je prišlo do obravnave, je tvrdka opozorila svoje upnike, da je pripravljena dati v višini terjatve blago iz zaloge. Vsak upnik je rad prišel v trgovino in si izbral blago in tako so upniki odnesli celo zalogo ter bili izplačani v blagu takoj s 100% in jim ni bilo treba čakati obljubljenih 2 let brezobrestno. Vprašanje pa je, v koliko se je dolžnik pri tem še posebej poravnal in koliko je bilo blago vredno, toda ti upniki so se morali vsi izjaviti za popolnoma pokrite. Dolžniku so pri te mostale njegove terjatve, za katere ima čas 2 leti, da jih uterja in izplača ostale upnike, a rešil se je cele zaloge, oziroma jo je lepo razprodal in rešil se je tudi blaga, ki ga ima vsaka trgovina in ki ni ravno kurantno.

Druga tvrdka je prijavila poravnavo s 30%. To je bil nek ženski modni salon z največ terjatvami pri raznih uradnicah etc., ki stalno kupujejo blago, a vedno ostajajo po nekaj dolžne. Kaj je preostalo upnikom, kot pristati na poravnavo, ker, ako poženejo dolžnika v konkurz, bi stroški pojedli vse svote, posebno ker so svote male, bilo jih je pa veliko. Tako je bila poravnava potrjena.

Ni še preteklo od tega 3 mesece, pa vam je prijavila tvrdka novo prisilno poravnavo, ki jo je sodišče sprejelo in nato odredilo obravnavo. Tvrdka izkazuje 1.200.000 Din aktiv in 1.170.000 Din pasiv ter nudi 100% kvoto novim upnikom, a starim, to je onim, ki so svojedobno pristali na 30%, 100% izplačilo sprejete kvote od 30% njihovih terjatev v roku od enega leta s 10% obresti! Torej moratorij in znižanje obrestne mere za vse terjatve na 10%.

To je par primerov iz trgovskega življenja v Bosni, ki jasno kažejo, za kakšne svrhe izrabljajo zakon o prisilni poravnavi. Gotovo zakonodavec niti oddaleč ni mislil na to, da bi se s tako uporabo zakona odprla široka pot nesolidni trgovini v škodo upnikov in tudi v škodo solidne trgovine. In ravno take ako ne še slabše so razmere trgovine v Srbiji in v Banatu, le malo boljše mogoče v severnejših pokrajinah. Zato je razumljivo, da je trgovska in obrtniška zbornica v Beogradu sprejela radikalno resolucijo, naj se poravnalno postopanje sploh ukine.

g Novosadska borza. Pšenica 355 do 360, kuruza 385 do 390, moka 565 do 580, otrobi 190 do 205, fižol beli 430 do 450 dinarjev. — Tendence mirna.

g Občni zbori. Indus d. d. za industrijo usnja in usnjatih izdelkov s sedežem v Ljubljani v sredo dne 17. septembra 1924.

g Poravnave in konkurzi. Poravnava med Antonom Kucuvanom, trgovcem v Celju in njegovimi upniki se je potrdila. Poravnalno postopanje se uvede o imovini Antona Vajdiča, trgovca v Ptuj, Prešernova ulica 8. Istotako se uvede poravnalno postopanje o imovini Antona Kunstka, trgovca v Novem mestu.

g Zborovanje Centrale industrijskih korporacij. V petek se je vršilo v Beogradu zborovanje Centrale industrijskih korporacij, na katerem je poročal o delu tajnik dr. Gregorić. Sledeči referent je ugotovil množino industrijskih izdelkov, ki bi se izvozili iz naše države v dobi od 1. sept. 1924 do 31. avg. 1925. Računalo se je, da bi industrija mogla delati s polno kapaciteto. Lesna industrija bi dala za izvoz svojih produktov v vrednosti 1 milijarde 440 milijonov dinarjev. Mlinarska industrija v vrednosti 500 milijonov dinarjev. Sladkorna industrija za 220 milijonov dinarjev itd. — Skupno je cenil izvoz industrijskih produktov za navedeno razdobje na 4 milijarde 450 milijonov dinarjev. Omeniti je treba, da je bil pojem industrijski produkt vzet zelo široko, kakor je razvidno že iz navedenega. Za uspeh industrije se morajo izpolniti sledeči pogoji: 1. Uvede naj se nova carinska tarifa s zlatim aziom. 2. Železniška tarifa naj se prilagodi potrebam naše industrije. 3. Ukine naj se izvozna carina na moko. 4. Izvozna carinska ekspedicija naj se poenostavi. 5. Predpis glede osiguranja valute naj se ukine. 6. Osiguranje naj se delo inozemskih strokovnih delavcev. 7. Ukine naj se odredba, ki uvršča za gotov čas gotove težke predmete v višji tarifi razred.

g Gradba proge Niš-Prokuplje. Iz Belgrada poročajo, da je gradba proge Niš-Prokuplje dana tehničnemu podjetju Rekord. Ta proga se bo podaljšala preko Prekolic in Prištine do Prizrena in nazadnje do Jadrana po trasi, ki je bila izvršena še pred vojno.

g Poljedelska razstava v Skoplju. Dne 28. t. m. so otvorili v Skoplju veliko poljedelsko razstavo. Na izložbi so zastopani vsi poljedelski produkti.

g Carinski dohodki. V prvi desetini t. m. so znašali carinski dohodki 39 milijonov 238.594 dinarjev. V celem mesecu juliju t. l. so dosegli carinski dohodki 136 milijonov in 221.805 dinarjev. Od 1. aprila t. l. pa do 11. avgusta t. l. so znašali carinski dohodki skupno 563 milijonov 135.065 dinarjev napram 556 milijonov 556.540 dinarjev v istem razdobju leta 1923.

g Kaj izvažamo v Italijo. V prvi polovici t. l. smo izvozili v Italijo za 1 milijardo 308 milijonov 353.820 dinarjev, kar pomeni 31.33 odstotkov celokupnega našega izvoza. Glavni predmeti izvoza v Italijo so bili: gradbeni les za 607.4 milijonov, les za kurjavo za 33.8 milijonov, živa živina za 132.7 milijonov in konji za 5417 milijonov dinarjev.

g Parobrodni promet Gruž-Marseille. — Francoska paroplovna družba »Messageries Maritimes« je uvedla redno službo na liniji Gruž-Marseille za potniški in tovarni promet. Vozili bodo francoski parniki.

g »Times« za carinsko unijo med nasledstvenimi državami. — Poročevalec tega lista smatra, da je naravnost potrebna popolna carinska unija med nasledstvenimi državami bivše avstro-ogrske monarhije. Ravno tako smatra celo, da trgovske pogodbe brez carinske unije vodijo k afirmaciji carinskih zaprek. Članek zaključuje s povdaranjem zgodovine in ugotavlja, da zbližanje Avstrije s slovenskimi državami pomeni pravilno pot k rešitvi gospodarskih problemov, ki se tičejo Jugoslavije, Češkoslovaške in Avstrije. Temelji te carinske unije bi se morali še določiti.

Socialni vestnik.

Fran Erjavec:

Za vpostavitve poverjenjstva za socialno skrb.

Cvet nesposobnosti in brezglavega centralizma se je zbiral zadnja leta v prav potencirani meri v ministrstvu za socialno politiko, zato je menda tudi ni upravne panoge, kjer bi bila vladala taka anarhija in razrvanost, kjer bi se bile uveljavljale in izvajale tolike nesmiselnosti kot ravno v ministrstvu za socialno politiko. Že pred dvema tedni sem opozoril na famozni delavski oddelek tega ministrstva, danes naj se pa dotaknem mladinskega skrbstva.

V ilustracijo nevzdržnih razmer, ki vladajo po zaslugi bivšega sistema v tem pogledu, naj navedem konkreten slučaj iz lastne prakse: Od ljubljanske policije privedejo k ljubljanskemu magistratu devetletnega otroka, lačnega, raztrganega in moralno pokvarjenega. Nezakonsko mater so radi vlačuganja zaprli za 14 dni, otroka je pa policija oddala magistratu, naj skrbi zanj, dokler se mati ne vrne iz zapora. Ker je otrokovo domovinstvo neugotovljeno, mestna občina pa pri vsej svoji desetletni »naprednosti« ni bila preskrbela za otroka niti, kar je za nohtom črnega, kaj še le, da bi ustvarila kak otroški dom, se obrne magistrat na tukajšnjo »oblastno« zaščito dece, da se proti plačilu sprejme otrok v en ali drug v Ljubljani obstoječi državni »dečki dom«. Toda na »oblastno« zaščito dece odvrnejo, da je že od spomladi sem kompetenten sprejemati v dečki dom izključno samo minister za socialno politiko. Naredi naj se torej prošnja in v par mesecih utegne priti odgovor.

Še en slučaj: Očeta so zaprli, mati je v bolnici, doma so ostali trije otroci, stari od 1 do 5 let, sorodnika nobenega in mestna občina bi rada spravila proti plačilu otroke vsaj za prvo silo v dečki dom, ki je na pol prazen, toda ne! Zopet treba prošnje, nekaj mesečne čakanja za ministrovno odobrenje, dotlej pa

otroci lahko poginejo. Prošnje za 30 in 50 dinarske nujne enkratne podpore morajo romati iz vse države v Belgrad na ministrove mizo. Take pravilnike so bili pogrnjali »strokovnjaki« ubogega ministra za socialno politiko!

Ni dovolj, da so z zadnjim proračunom dovolili za vsakega policijskega psa ravno petdesetkrat toliko vzdrževalnih sredstev kot za posameznega otroka izmed 800.000, kolikor jih je približno v vsej državi nujno potrebnih državne zaščite, še za ta sredstva in za ta aparat so ustvarili tako glupe pravilnike in odredbe, da pomenijo popolno uničenje vse zaščite dece. Pa ne samo to, uredbe, ki so jih skuhal razni »strokovnjaki« v tem ministrstvu, so direktno gaženje in kršenje vseh obstoječih zakonov. Zaščita dece bi morala biti v zmislu lozadnih zakonov s mostojen oddelek, kakor je tudi več let že obstojal, toda centralisti so ga degradirali na odsek — invalidskega oddelka, ukinili vsako, po zakonu odredeno samostojnost »oblastnih« zaščite dece itd. Da še več: ti famozni pravilniki odredajo, da mora biti v vsakem otroškem domu toliko in toliko upraviteljev, ekonomov, »domačic«, vzgojiteljev, »aruhov« itd., ki bi bili drug drugemu napoti, istočasno se pa izšel iz istih rok odlok, s katerim se je reduciralo velik del že nastavljenega osebja, ki ga je bilo pa za polovico manj, nego predpisuje citirani pravilnik. Kako naj taksiramo tako postopanje? Kmalu menda po vsej državi ne bo več osebja, ne domov in ne dece več, ampak le legija strokovnjakov, načelnikov, inšpektorjev, sekretarjev itd. naj bi sedela po zanišli centralistov v ministrstvu za socialno politiko na ruševinah zaščite dece in mladine!

Prepričani smo, da bo sedaj take »socialne politike« konec. Saj je treba samo, da se nam samo vrne, kar smo že imeli. Vzpostavili je treba pod kakršnimkoli imenom zopet poverjenišvo za socialno skrb, podrediti zopet vse panoge, institucije in zavode poverjeništvu in jih rešiti direktne podrejenosti ministrstvu in vrniti poverjeništvu vsaj one kompetence, ki mu po veljavnih zakonih pripadajo, pa bo za prvo silo šlo; sedanje stanje je pa nevzdržno.

=====

Svilene trikot JUMPERJE
od 180 Din naprej NUDI TVRDKA
F. in I. GORIČAR, »Pri Ivanki«
LJUBLJANA, Sv. Petra cesta šte. 29.

=====

Zanimivosti.

MESTA NA SPITSBERGIH.

Otočje Spitsbergov severno od Evrope je prisodila Zveza narodov Norveški. V tehle dneh se je izvršila svečana zasedba. Otočje ima 65.000 km² površine, za štiri Slovenije, in nekaj nad 1000 prebivalcev. Lovcem na kite, mrože in tjulenje služi kot izborna zavetišče, bilo je pa tudi izhodišče za marsikatero polarno ekspedicijo. Saj je hotel letos leteti tudi Amundsen od tam čez severni tečaj na Alasko. V zadnjih letih so dobili na Spitsbergih premog in so si začeli lastiti otočje Norvežani, Švedi, Angleži, Holandci, Rusi, Danci. Kakor rečeno, ga ima sedaj Norveška. Ker kopljejo premog tudi pozimi, je prebivalstvo stalno. Neki ameriški lastnik premogov je ustanovil v »Adventnem zalivu« v ledenem fjordu naselbino, ki ji je dal ime Longyear City, mesto dolgega leta ali dneva. Sedaj je to mestce popolnoma norveško, pri zadnjem ljudskem štetju je imelo 460 prebivalcev. Cerkev je tam, družabna hiša (na Spitsbergih je vpeljana prohibicija, zato nimajo gostila, pa »ga« tudi dobijo), neizogibno potrební kino, prodajalna oblek in drugih potrebščin, knjižnica in celo bolnišnica z majhno lekarno. V zadnjem času je pa zrastle na Spitsbergih še eno »mesto«, ob vходу v Ledini fjord, ob Zelenem pristanišču. Tam imajo Holandci večji premogovni okraj. Sploh so Holandci bili med prvimi raziskovalci otočja, oni so dali otočju tudi ime; zato rajši pišemo po holandsko Spitsbergi, kakor pa po nemško Spitzbergi. Mestce so svečano otvorili v letošnjem marcu, dali so mu ime Barentsov grad. Barents je bil oni slavni holandski raziskovalec in odkritelc, ki je poleg ribičev in lovcev prvi brodiral tam gori okoli in po katerem se imenuje tudi morje na severu Rusije. Preteklo zimo je imela nova naselbina 200 prebivalcev, premogarjev, v letošnji jeseni jih bo pa 600, bo torej večja kakor pa Longyear City. Za prejšnjo je izhajal na Spitsbergih časopis, ki je dobival telegrafična poročila iz Kopenhagna; vsled sedanjega živahnjega obratovanja so pa ustanovili v norveškem mestu Tromsø celo posebno paroplovno družbo, ki je vpeljala redno zvezo z otočjem; vsakih 14 dni gre parnik tja. Z vožnjo začnejo takoj, ko se Spitsbergi oprosto ledenih okovov, kar se zgodi na zahodni obali navadno v aprilu ali maju. Zveza služi v prvi vrsti osebnemu prometu. Za odvažanje premoga imajo pa premogovne družbe posebne tovorne ladje. Prihodnje leto bodo Spitsbergi prizorišče velike senzacije, če bo Amundsen res letel.

K strokovni anketi bolniških strežnikov Slovenije v Celju.

Danes ob devetih dopoldne se začne v Celju v prostorih hotela »Beli vol« zborovanje strokovne ankete bolniških strežnikov, katero je sklicala »Jugoslovanska strokovna zveza«, odnosno »Strokovna zveza javnih in zasebnih uslužbencev« v Ljubljani.

Dejstvo, da je »Jugoslovanska strokovna zveza« predložila osrednji vladi popola »Viničarski red« in stavila primerne predloge glede njega uzakonitve in dejstvo, da se je sedaj smotreno vrgla na proučevanje perečega vprašanja bolniških strežnikov Slovenije, dokazuje dovolj zgovorno, kje je pravo mesto za slovensko delavstvo, ako hoče, da se socialno vprašanje reši v njegovo in splošno korist prav in v pravem času.

Strežniško osebje je sestaven del slovenskih bolnic in humanitarnih zavodov. Zato je položaj bolniških strežnikov težak in nevaren že toliko časa, kolikor časa hirajo slovenske bolnice na pomanjkanju kredita iz Belgrade. Odtod škodljive redukcije strežnikov, prepičla hrana, preobloženje v službi, štedenje pri službeni obleki itd. itd. Zato bo celjska anketa brezdvoma naglasila nujno potrebo, da vlada v prihodnjem proračunu zadosti vsem potrebam slovenskih javnih bolnic in humanitarnih zavodov, predhodno pa po možnosti preskrbi izrednih kreditov.

Sedanji šef zdravstvenega odseka za Slovenijo je izdal z veljavo od 1. julija 1923 29 strani obsega »Pravilnik za strežniško osebje na oddelkih v javnih bolnicah« in »Pravilnik za osebje v zavodih za oskrbo umobolnih«, ki velja od 1. avg. 1924, in je socialno skrajno reakcionaren. Anketa bo napram njemu zavzela primerno stališče.

Zadnje leto, zlasti pa ob omejitvi sprejemanja bolnikov v bolnice, so se izvršile številne krivične redukcije. Anketa bo tudi v tem oziru izpregovorila svojo odločno besedo.

Z vsem v zvezi pa je nujna potreba po bolniški strokovni šoli. Te potrebuje osebje, zdravniški zbor, še bolj pa bolnice, odnosno bolniki sami. Vlada bo morala nuditi zdravnikom čas in honorar, strežnikom pa čas, da se strokovno izobrazijo, na to pa stalno namestijo.

»Jugoslovanski strokovni zvezi« želimo, da skuša na podoben način rešiti tudi vprašanja ostalih delavskih strok. Za viničarji in bolniškimi strežniki naj pridejo i drugi! Vsi so pomoči potrebni in vsi je željno pričakujejo. —

razvijati. In vendar je inicijativa poljskih inženjerjev premagala vse težkoče.

Lokomotivo, ki so jo zgradili v varšavski tovarni, so dogotovili v šestih mesecih. Ne da bi se natančneje pečali s tehničnimi potankostmi, lahko omenimo, da tehta 78 ton. Za njeno zgradbo sta bile potrebne 102 tone materiala, od katerih je bilo 91 dobavljenih od poljskih livarn, 23 pa importiranih iz inozemstva, predvsem bakrene plošče, ki jih na Poljskem ne izdelujejo.

Gradbeni stroški so bili natančno 30 odstotkov cenejši, kakor pri enakem stroju v inozemstvu.

Varšavska tovarna bo od sedaj naprej dobavljala državi eno lokomotivo vsake tri tedne. Čimbolj se bo pa fabrikacija razvijala, tembolj bo to število rastlo in za leto 1925 še pričakuje mesečna produkcija desetih lokomotiv.

Seveda to niso kolosalne številke, ki jih navajajo bilance enakih tovarn v Ameriki, toda s tem je storjen velik korak naprej v osvobojenju slovanske Poljske od odvisnosti od tuje industrije.

URA IZ SLAMNATIH BILK.

V Münchenu je trajna razstava za prvo vrsto umetelno obrt. Tam vidimo sedaj uro, napravljeno iz samih slamnatih bilk, brez kovine, brez peres. Pa je tako natančna kakor vsaka druga. Ura stoji na tleh, je 170 cm visoka in predstavlja cerkev, ki je tudi iz slame. Napravil jo je neki čevljarski mojster, že več let gre in je ni bilo še treba popravljati. Ura je naproday, skupiček hoče porabiti mojster za sestavo druge umetelne ure.

BOJ PROTI ŽENSKI MODI.

Mehikanci so prav hudi na tiste deklice, ki si dajo zadaj lase prištrči. Najprvo so se borili proti novi modi s članki v časopisih, sedaj se pa s škjarjami. Pri gledališčih, kinih, plesiščih itd. čakajo na tako ostrizene deklice, jih peljejo ven na prosto in jim vso glavo popolnoma ostrizejo. Mehikanci ženski svet je sveda zelo razburjen vsled tega nasilja, in ženske pravijo: »Mi se lahko oblačimo in nosimo, kakor se hočemo.« Zanimiv znak za splošni položaj je ta, da imajo v mestu Mehiki na kočijah napise: V tem vozu je nova ženska moda varna. — Cerkev je začela v zadnjem času energičen boj proti prevleki razgaljenosti dam. Včasih pride do prav neprijetnih nastopov. Prav dobro jo je pogodil neki francoski župnik. Če se mu zdi nevesta premalo oblečena, jo pelje v zakristijo, ji ogre rame z debelim volnenim šalom in jo pelje k oltarju. Pred poročnim obredom jo nagovori z očelovskimi besedami: »Cerkev je premrzla, in bojim se, da bi se v vaši lahki obleki prehladili. Obrzite šal in oddajte ga potem v zakristijo, kjer ga bodo spravili za poznejšo uporabo.« Nihče mu ne more zameriti.

MODERNI TOPLIMER.

V zdravilstvu je zadnji čas uveden nov toplomer, ki se jako razlikuje od toplomera, ki je bil doslej v rabi. To je preprost električni aparat, na katerem se kaže vsaka še tako neznatna izprememba temperature bolnega človeka. Novi toplomer ima že zato večji pomen kakor dosedanjí, ker bolnika prav nič ne moti in celo med njegovim spanjem lahko merimo njegovo temperaturo. Stopinjo temperature kaže majhna spirala iz platine, ki prenaša rastočo vročino ali njeno pojevanje na papirnati trak. Z drobno vrvico spojiš lahko bolnikovo posteljo z zdravnikovo sobo in če nastane silno nagla izprememba, začne aparat v tistem hipu zvoniti.

BELI SUZNJI V SLUŽBI ČRNCEV.

Južnoafriška študijska komisija je potovala letos v puščavo Kalahari, da pregleda, kje imajo kobilice svoja plodišča. Kobilice so največja nadloga v Južni Afriki. Ko je komisija prispela okoli 160 kilometrov v notranjščino, so jo peljali pred Sebelo, glavarja rodov Bečuanov. Bil je zelo izobražen, gladko angleščino je govoril, žena in on sta bila po evropskega napravljena. Nemalo se je pa komisija začudila, ko je našla v bližini glavarjeve hiše nekako 50 belih, moških in žensk, ki so morali domačinom delati. So pa to potomci holandskih naselnikov, ki so se leta 1873 v puščavi zgubili. Konji so jim že poginili, ravnatoka goveja živina, in niso imeli drugega pomočka, kakor da so se domačinom udali na milost in nemilost. Njih potomci so danes suznji, ne smejo zemlje kupiti in nimajo nobenih pravic; za svoje delo dobijo samo malo ječmena. Še bolj čudno je bilo pa to, da so na povabilo Angležev, naj gredo z njimi nazaj v deželo belih ljudi, odgovorili odklonilno. Rekli so, da so zadovoljni, da jim nič ne manjka in da vsa naša zapadna kultura ni čisto nič vredna. Člani komisije so bili pa prepričani, da je naša kultura zelo veliko vredna in so si za odklonilni odgovor izmislili drug vzrok. Rekli so, da tiči strah staršev, ki so v puščavi zašli, otrokom tako v kosteh in da so starši s pripovedovanjem o prestalih mukah in naporih otroke tako preplašili, da si ti ne upajo nazaj skozi puščavo. Lep izgovor! Domačini tam imajo desti polja in obilo živine, imajo moderne puške in zelo radi pijejo. Zvarijo si zelo močno pijačo. Beli ne smejo nositi pušk. Glavar Sebele je neomejeni sodnik vsem rodovom Bečuanov; Bečuanji sami se imenujejo plemeniti puščave. Kalahari se imenuje »Južna Sahara«. Pa ni tako hudo kakor navadno beremo.

Morda ne veš,

da je bil 1. septembra 1286 umešen grof Majnard za koroškega vojvodo;

da se je vršila 1. septembra 1870 bitka pri Sedanu, za Francoze nesrečna, in da je bila že tri dni nato, 4. septembra, proklamirana na Francoskem republika, ki jo imenujemo tretjo (prva 1792—1804, druga 1848 do 1852);

da je bil 4. septembra 1768 rojen sloviti francoski pisatelj romanov in politik René Chateaubriand (umrl 1848), istega dne leta 1824 pa skladatelj in dirigent A. Bruckner (umrl 1896);

da je bil 5. septembra 1791 rojen skladatelj Mayerbeer (umrl 1864); leta 1902 je 5. septembra umrl znameniti patolog in antropolog R. Virchow, rojen 1821; leta 1905 dne 5. septembra so pa sklenili Rusi in Japonci mir v ameriškem mestu Portsmouth, kojega mesta ne smeš zamenjati s prvim angleškim vojnim pristaniščem istega imena;

da je 4. septembra 1462 potrdil papež Pij II. ustanovitev ljubljanske škofije (ustanovljena leta 1461);

kakšen izvor ima ime milrejš, portugalska označba za denar, in ti bom to povedal: rimski cesar Konstantin je hotel razdrapano denarstvo spet urediti in je dal kovati tudi srebrni novce, kojega vrednost naj bi bila tisoč del zlatega funta in ki je dobil zato označbo: ena tisočinka, ali po latinsko: miliarense; sčasoma je zgubil novce svojo vrednost, beseda miliarense se je pa prepilila v besedo milrejš; ker pa izvora niso več poznali, pač pa videli v zlogu mil označbo za tisoč, so sklepali na neki novce reis, kojih tisoč je enako enemu milrejšu, zamenili so torej delitev z množenjem;

da je nominalna vrednost milrejša skoraj ista kakor vrednost dolarja, da pa zlati novci nima te označbe, temveč escudo (zlat, cekin, zlata krona), razdeli se v 100 centavov (stotink);

da je španska peseta postala denarna enota leta 1871 in so ji dali isto vrednost kakor jo ima francoski frank, razdeli se v 100 centimov; v zlatu kujejo novce po 10, 20, 25 (alphonsodor), 50 in 100 peset, v srebru pa tudi še po 5 peset, torej približno isto kakor naših predvojnih 5 srebrnih kron; nimajo pa na Španskem drobiža iz niklja in so tudi novci za 20 centimov iz srebra;

da se imenuje mehikanski denar po starem španskem denarju peso ali piaster (peso je teža, peza, ker je vsak denar dal neke določene teže, zato tudi libbra, funt itd.), razdeli se v 100 centavov;

da imajo tudi druge ameriške republike razdelitev v 100 centov ali centavov, čeprav beremo semintja namesto običajnega izraza peso tudi kak drug izraz, samo peruanski funt ima 1000 centavov;

da ima pa Brazilija razdelitev po milrejših, kakor Portugalska, koje kolonija je bila prej, samo da je nominalna vrednost brazilskega milrejša le tretjina dolarja (dve piki na i pomenita, da se mora i samostojno izgovoriti, torej e-i, ne eji);

da je indijska rupija ena petnajstina angleškega funta, torej nekaj več kakor šiling, ki je ena dvajsetina funta; rupija se razdeli v 16 annas, 1 annas pa v 12 pie-jev;

da štejejo Japonci z dvojnim jenom, s starim in novim; stari je bil toliko vreden kakor ameriški dolar, novi (vpeljan leta 1897) pa približno pol dolarja; jen se razdeli v 100 senov, sen pa v 10 rinov; stari jen je pa iz prometa že izginil;

da računijo Kitajci po raznih tašlih, od katerih se najbolj uradni imenuje kaiknantaš, toliko vreden kot dve tretjini dolarja, da sta pa v prometu veliko bolj važna tašla, imenovana po mestih Kanton in Šanghaj ter skoraj ravno toliko vredna;

da je moderna perzijska denarna enota kran, razdeljen na 10 senaarjev, senaar na 10 bistijev, bistí na 10 dinarjev (rimska beseda denarius!); kran ima nominalno vrednost francoskega franka, 10 kranov je 1 zlati toman;

zapomni si,

da smo v več nedeljskih številkah »Slovence« razložili skoraj vse denarne enote, da si to izreži in boš imel zmeraj pregled, z zgodovinskimi spomini vred.

Izpred sodišča.

Usodna gasilska veselica. Dne 28. jan. se je vršila v Ribnem gasilska veselica. Na tej veselici je prišlo posebno na plesišču, kjer so si fantje nagajali, do raznih preprirov in manjših spopadov, pri katerih je marsikateri odnesel razne klofute, brce in tudi lažje rane. Usodepolna pa je bila ta veselica za domačega fanta Jakoba Gracelja. Po raznih izpovedih se je spril fant s tovarišem Jožetom Mencingerjem, s katerim sta se tudi spopadla. Gracelj je priložil nasprotniku klofuto, ta pa je skočil k njemu, pograbil ga je za vrat in ga je zabodel z nožem v trebuh. Prizadajal mu je strašno rano. Fanta so odpeljali takoj v bolnico, kjer so ga operirali. Toda rana je bila tako velika, da je koža sproti odnehala in so ga morali trikrat operirati. Kljub temu pa je fant še vedno v stalni smrtni nevarnosti. Pri prvi obravnavi se je Mencinger zagovarjal s silobranom, kar je držalo v toliko, da je bil res obsojen samo radi prekoračenja silobrana in sicer na 5 mesecev ječe. Gracelj pa je dobil zaradi klo-

fute 3 dni zapora. S tem pa obtožena nista bila zadovoljna in sta se pritožila na deželno sodišče. Pri vzkljeni obravnavi se ni navedlo ničesar stvarno novega. Zato je državni pravdnik g. Domenico po daljšem obravnavanju, ugotovil, da ni imel Meneinger prav nobenega povoda, da nastopi z nožem. Ravnal je kot bi bil v klavnici, zato tudi nima

nobenega povoda, da bi se pritoževal radi itak primerno odmerjene kazni. Ravnal je kot zverina in ni bil v nobeni pravi obrambi. Spravil je Graceljna tik na rob groba in je s 5 meseci lahko zadovoljen. Pač pa bi imel ranjeni Gracelj skoro prav, da se je pritožil, namreč če je res dal samo eno klopoto. Fant je težko kaznovan, predkazni nima in naj

bi se mu še spremenila z ozirom na težke posledice njegove smrtonosne rane za posredno kazn v denarno globo. Po kratkem posvetovanju je senat priziv Meneingerja zavrnil kot neutemeljen in nedopusten z ozirom na velikanske, hude in težke posledice rane, vsled katere je Gracelj v vedni smrtni nevarnosti, ker ima ves zrezan trebuh, pri-

živu Graceljna pa je senat ugodil in ga je oprostil. Meneinger mora plačati Graceljni še 4152 Din za bolnico in zdravlila, 10.000 Din za bolečine in pa 6000 Din za izgubo zaslužka, kar pa se seveda računa za enkrat samo za eno leto, ker se ne ve, kako se bo obrnilo njegovo zdravljenje in če bo še toliko okrevaj, da bo sposoben za redno delo.

12 dobro ohranjenih cerkvenih KLOPIJ

iz mecesnovega lesa je naprodaj. - Župni urad
SENT VID nad Ljublj.

Izdelovalnica
tamburic
M. Gilg
Sisak

prilporeča kot najstarejša delavnica svoje
tamburice
Cenik pošlje vsakomur
zastonj

Sprejme se strojni
KLJUČAVNICAR
samostojna, starejša moč. —
VOJNOVIĆ in Komp., Vič.

Pekovski POMOCNIK, mlad,
išče službe. Nastopi takoj ali
po dogovoru. - Naslov pove
uprava lista pod šte. 5182.

Nova smrt

za podgane in miši, katerih
lahko nalovite v eni noči do
30 komadov in to brez vsakega
nadzorstva. To dose-
žete samo z ravnokar iznaj-
deno avtomatično PASTJO,
ki je izvrstne konstrukcije in
kakovosti, a kljub temu silno
poceni, ker stane samo 30
Din brez poštnine. Plačje
se vnaprej ali po povzetju.
Cenjena naročila naslovite:
VORSIC naslednik, oglasni
zavod, Maribor - Slomškov
trg šte. 16. 5163

Za 2500 Din se proda 16
dobro ohranjenih KNJIG
(vezov) MEYERS KONVER-
SATIONS - LEXIKON. - G.
BINDER, Rajhenburg.

Žimnati MODROCI
kuhinjski kredenci in raz-
lične druge stvari so poceni
naprodaj na Resljevi cesti
šte. 31, III. nadst. 5157

Dve DIJAKINJI iščeta sta-
novanje. Ponudbe na upravo
lista pod »Snažno«. 5158

Starinska avba
k narodni noši, lepa in dra-
gocena, naprodaj. - Kje, po-
ve uprava lista pod št. 5184.

POZOR! POZOR!
Ostanki za perilo
po polovični ali zelo znižani
ceni NAPRODAJ.
Resljeva cesta št. 30/I.

Natakarica

dobri mesto za prometno go-
stilno na račun ali dve za-
nesljivi osebi skupno za ku-
linjo in gostilno. Pojasnila
v upravi lista pod št. 5186.

STROJNIK, izurjen ključav-
ničar, išče službo. Gre tudi
na opekarno ali parno žago.
- Naslov se izve v upravi
»Slovenca« pod šte. 5160.

DVA GOSPODA sprejemam
na stanovanje in zajtrk. Kje,
pove uprava pod šte. 5129.

Enonadstropna
stanovanjska HIŠA
v CELJU, z vrtom, ugodno
naprodaj. Stanovanje po po-
godbi takoj na razpolago. -
Vprašanja na: »Z. E. 72«
poštno ležeče Celje. 5121

Cevlarskega VAJENCA takoj
sprejemam. Ivan Bačnik,
Glince 15, št. Vid n. Ljublj.

Zlatarski vajenec
se takoj sprejme. — LUD.
ČERNE, Ljubljana, Wolfo-
va ulica št. 3. 5165

Dva DIJAKA se sprejemata
z vso oskrbo v lepo zračno
sobo. Hilsnerjeva ulica št. 3,
parter, desno. 5159

Šunka razne salami, pri-
stne kranjske klo-
base, več vrst sira in vse de-
likatesne specialitete. — Iv.
PRIMC, Ljubljana, Dunajska
cesta šte. 5. 5128

Damski plašči

in KOSTUMI po meri. —
Najnovejši modni časopisi
na razpolago. — J. KVAS,
Florijanska ulica šte. 3.

Ing. Rudolf Treo
stevbenik
vhod samo,
Gospodstvska c. 12.

Pozor vinogradniki!

Kupim večjo količino vina;
vzorci s ceno pošljite na
D. PACNIK, veletrg. z vi-
nom, LAŠKO pri Celju.

GOSPODIČNA

z večletno prakso v lesni
stroki, večša slovenskega in
nemškega jezika ter zmožna
popolnoma knjigovodstva in
vseh pisarn. del, želi pre-
meniti mesto. Cenj. ponud-
be pod »Vestna« na upravo.

SLUŽBO
SKLADIŠČNIKA
prejemalca lesa ali pisarni-
ške moči IŠČE mladenič,
star 22 let, vojašine prost,
z večletno prakso in z do-
brimi izpričevanji. — Cenj.
ponudbe na upravo lista pod
šifro »SKLADIŠČNIK«.

Prostovoljna sodna
JAVNA DRAŽBA

v zapuščino pokoj. Rafaela
Giontinija spadajočega dra-
gocenega starega POHIST-
VA in drugih starinskih
predmetov se bo vršila, ker
je zaloga tako velika, tudi
danes, v nedeljo dne 31. av-
gusta 1924 od 9. ure naprej
na Valvazorjevem trgu 7,
I. nadstropje. — Mate Ha-
ner, notar kot sodni komisar

PRAZNO SOBO

veliko, po možnosti z upo-
rabo kuhinje, IŠČETA dve
osebi za takoj. Naslov pri
upravi lista pod šte. 5189.

M. HORVAT

modistka, Stari trg št. 21,
prodaja nakitene slamičke in
prazne po lastni ceni; dalje
bele klobuke, oblike, od 160
do 200 Din, dvobarvni 170
Din, različne druge barve
pa po 150 Din. 4732

DOBRO OHRANJEN

ZAPRT VOZ

(Brunn) se ceno proda. Kje,
pove uprava pod št. 5115.

STANOVANJE

v sredini mesta MARIBOR,
I. nadstropje, 5 sob in pri-
tikline se ZAMENJA takoj s
stanovanjem v Ljubljani.
Ponudbe na upravnishvo pod
»ZELENA STAJERSKA« -
DINAR 200.« 5130

10 mesecev stara, zdrava

DEKLICA SE ODDA

proti dobremu plačilu dru-
žini, ki stanuje v Mariboru,
v dobro oskrbo. — Naslov
v upravnishvo pod šifro:
»Dobra vzgoja« šte. 5171.

PRODA SE

VII A 7 vrtom

na najlepšem prostoru Ljub-
ljane, stanovanje takoj. —
Več se poizve v pisarni dr.
GRABLOVICA, odvetnika v
Ljubljani, Sodna ulica 11.

»RATOL«

novi, najsigurnejše sredstvo
proti podganam
hišnim in poljskim mišim,
proizvaja oddelek RATOL-
Veterinarije, Kem. d. d., Za-
greb, Bienička 21. En obrok
skupaj z ometom in poštni-
no, ako se denar pošlje na-
prej, velja Din 22, po po-
vzetju pa Din 28. — Dobi-
va se tudi v vseh lekarnah in
drogerijah. 5138

PLETILNI STROJ

5/36
kompleten, naprodaj. Kje,
pove uprava pod šte. 5178.

Vsestransko izvežbana

pisarniška

moč

želi mesta kot: računov. ali
knjigovodja, korespondent
(slov., nem., srb.), kalkulant,
geometer, tehn. risar itd. v
kakem velikem industr. pod-
jetju. — Ponudbe z navedbo
plače in terminom nastopa
pod »Organizator 5127« upr.

Na ljubljanskih velesejnih za-
slovele Jarčeve KRANJSKE

KLOBASE

razpošilja od 5 kg naprej
trrdka K. JARC, Ljubljana,
Hradeckega vna 35. 5172

Učenca za elektrotehnič.
obrt sprejme Al.
Arhar, Sp. Šiška, Jernejeva 47.

Več abonentov

sprejme na okusno primor-
sko hrano gostilna ZUPAN,
Krakovski nasip 18. Kosilo
in večerja 15 Din.

Išče se POSTREŽNICA

za cel dan. Obrniti se je
takoj na Mestni trg 6/II.

Gradbeno
podjetje
ing.
Dukić in drug
Ljubljana
Bohorčeva ul. 42.

Prvovrstne
premoge
po najugodnejših cenah in
plačilnih pogojih dobavlja
Dom. Čebin
trgovina s premogom
Ljubljana, Wolfova 1/II.

ROČNI VOZICEK je na-
prodaj z lestvicama. Rožna
dolina šte. 145. 5173

KNJIGOVODKINJA
z najboljšimi, dolgoletnimi
spricvali IŠČE SLUŽBE v
Ljubljani ali okolici. Cenj.
ponudbe na upravo lista pod
»STAREJŠA MOČ«. 5190

Bogu Vsemogočnemu je dopadlo poklicati k Sebi med nebeške kri-
latce našo ljubljeno hčerko oziroma sestrico

Verico

v petek, dne 29. avgusta 1924, ob 3. uri zvečer po kratki bolezni v nežni
starosti 6 let.

Pogreb nepozabne nam rajnice se vrši v nedeljo dne 31. avgusta ob
pol 6. uri popoldne iz hiše žalosti na Glincah, Nova vas št. 38, na po-
kopališče na Viču.

Glince, dne 30. avgusta 1924.

Žalujoča rodbina Franc PIRNAT, sodavičar.

Globoko potrti naznanjamo vsem sorodnikom in znanem tužno vest,
da je naš nepozabni soprog, oče, stari oče, stric, svak itd., blagorodni gosp.

Matija Resnik

veleposesnik, lastnik mlina in žage

dne 29. avgusta ob 1. popoldne vsled srčne kapi preminul za vedno. —
Pogreb dragega pokojnika se bo vršil v nedeljo dne 31. avgusta ob 9. uri
popoldne iz hiše žalosti na pokopališču v Laškem.

Večna luč naj mu sveti!

Laško, dne 29. avgusta 1924.

JULIJA RESNIK roj. ARZENSK, soproga. — IVAN, RUDOLF,
JOŽEF, ADOLF, TINCE, IVO, MICI RESNIK, otroci.

Naša ljubljena sestra, predobra zlata tetka, gospa

Ana Zupan roj. Šusteršič

je danes, 30. avgusta ob 12. uri bogu vdano preminula.
Zemeljski ostanki predrage rajnice se prepeljejo v
Kamnogorico, kjer se polože v torek, dne 2. septembra ob
10. uri popoldne v rodbinski grob k večnemu počitku.

V Ljubljani, dne 30. avgusta 1924.

ŽALUJOČI OSTALI.

Umrl nam je naš predobri in preljubljeni soprog ozi-
roma oče, sin, brat, zet, in svak, gospod

Umberto de Comelli-Stuckenfeld

kr. italijanski konzularni delegat

Pogreb nepozabnega bo v torek popoldne ob 3. uri
izpred hiše žalosti na Zrinjske cesti 3.
Svete maše za dušni pokoj rajnega se bodo brale v
župnih cerkvah pri sv. Petru in pri č. oo. frančiškanih.
Ljubljana, dne 30. avgusta 1924.

Rodbini de Comelli in Kregar.

Brez posebnih obvestil.

V najem
SE ODDA 1. OKT. t. l.
prvovrstni lokal,
skladišča in sta-
novanje

za trgovino z mešanim
blagom. — Več se izve
pri Slapar-Vidie, Luko-
vica pri Domžalah.

PRODAM
LEPO POSESTVO

v ravni legi pri okrajni cesti
5 min. do pošte, šole in farne
cerkve, primerno za obrt, ve-
liko gospodar. poslojje, zi-
dano in obokano, njive, trav-
nik, gozd in vinograd, vse
lepo doma. Meri vse skupaj
8 orolov. Cena 120.000 Din.
Kupec naj piše takoj na Ant.
Kidrič, pošta Makole pri
Poljčanah. 4985

IZURJENEGA

STRUGARJA

(Holzdrechsler), neoženjena-
ga jugosl. državljan, ki je
izvežban v vseh delih in je
delal po večjih delavnicah
ter zna tudi polirati, iščemo
za takojšnji nastop. Ponud-
be na upravo »Slovenca« pod
»Trajna služba« šte. 5148.

CEMENT
H. PETRIČ
LJUBLJANA
GOSPOSVETSKA
CESTA 16
Telefon 343

Ledenica

zidana ali ameriška, da
led v resnici drži, Vam na-
pravi načrte ter isto izvršuje
— specialna trrdka —

Franc Pust

tes. mojster, Ljubljana,
kakor tudi ostrejša do 40 m
v svetlobi brez podpor. —
Zahtevajte načrte! 4869

Ceno!

TURSKO ZMLETO KAVO,
SRBSKO TOLČENO KAVO,
Vse vrste PRAŽENE KAVE,
Vse vrste zrnate nepraž. kave
razpošilja franco poštine:
VARDAR, industrija kave.
JOVO GIGOVIC, Sušak.
Ceniki na zahtevo franco.

Franc Erjavet

»pri zlati lopati«
trgovina z železnino
Ljubljana, Valvazorjev trg 7
(prej Hamerschmidt)
priporoča svojo bogato za-
logo raznovrstne železnine
ter tudi prvovrstni dalma-
tinski »Portland cement« po
nizki ceni.

P. n.

opozarjamo, da so zopet do-
speli najboljši šivalni stroji
in kolesa

»GRITZER«
V VSEH OZREMAH

za rodbinsko in obrtno
rabo. Istotam vseh vrst
čevlarski stroji »Adler«
kakor: cilindri, levoročni
in krojaški.
Pouk v vezanju ter
krpanju perila in
negativ (štovanje) brez-
plačno edino te pri:
Jos. Petelinc, Ljubljana
blizu Prelovnovega spomeni-
ka ob vodi. Popravila sprejemam.

GATERISTA

k polnojarjeniku išče GLO-
BUS, konzervna tovarna d.
d. na Vrhniki. Prednost ima-
jo samci. Plača po dogovoru.
Stanovanje da trrdka. Nastop
takoj. Reflektira se samo na
prvovrstne moči, ki so dela-
le v velikih obratih. 5023

LETOŠNJI SLADKI

SADNI MOST

liter 5 Din na drobno, pri
oddaji večje množine znaten
popust. Sadni kis liter 1.50
Din. Dobi se v Sp. Šiški
Mavrerjeva ulica 274 (za
slovensko šolo). 5034

POSESTVO v Belgradu

NAPRODAJ

Nahaja se ob tranvajski pro-
gi Vojna akademija—Senjak.
Veličina okoli 4000 kv. me-
trov. Hiše iz trpežnega ma-
terijala z 10 sobami in dru-
gimi prostori, kopališče, vo-
dovod, razsvetljava, telefon,
terasa. Posedstvo leži ob treh
ulicah. Lep vrt, zimzelen, od-
daljeno od prahu. Primerno
za rodbino, sanatorij ali de-
lavnice ozir. skladišča. Pose-
stvo je nezadolženo, vsa kup-
nina se mora po pogodbi pla-
čati v obrokih. — Interesenti
naj se obrnejo na:

Direkcijo BIROJA RE-
KLAMA v Belgradu,
Knez Mihajlova ul. 11. 5025

ZNIZANE CENE

otroških vozičkov, dvokoles,
malih pomožnih motorčkov
ter raznih motociklov. Ši-
valnih strojev in pnevmati-
ke. — TRIBUNA F. B. L.,
Ljubljana, Karlovska c. št. 4.
Sprejemajo se v polno po-
pravo za emajliranje z og-
njem, ponikanje dvokolesa,
otroški vozički, šivalni ter
razni drugi stroji. Prodaja
se tudi na obroke. Ceniki
franko. 4397

Revno, pa dobro vzgojeno

14 letno deklico

vzamem v vso oskrbo. Na-
slov v upravi pod 5083.

Drva
trboveljski
premog
H. Petrič
Ljubljana
Gospodstvska cesta 16
Telefon 343

»POSEST«

Realitetna pisarna, d. z. o. z.
v Ljubljani, Sv. Petra cesta
št. 24 — PRODA:

Gostilno in trgovino v Ma-
riboru, enonadstrop. hiša,
gostiln. prostori z inven-
tarijem, koncesijo in 3 sob-
nim stanovanjem takoj na
razpolago, vsled bolezni
samo Din 325.000.

Kmečko posestvo 40 orolov
pri Krškem, vse arondira-
no, v ravnini ležeče, hiša
s 3 sobami, hlev za 12
glav živine, zaraščeni go-
zdi, tri orale vinograda,
z vsem pridelkom za Din
350.000. — Takoj potreb-
no le polovico kupnine.

Visokoprtilično hišo sredi
mesta na Dolenjskem, vsa
renovirana, 3 sobe in pri-
tikline, skladišče, 2000 m²
vrt, pripravno za vsako
obrt ali trgovino za Din
60.000.—

Graščin. posestvo na Sta-
jerskem tik postaje, grad,
12 sob, 3 hlevi, 2 delavski
hiši, povsod električ. raz-
svetljava, 240 orolov, od
tega polovico gozda, osta-
lo polja in travniki, bogat
inventar na poljedelskih
strojih, živini, ves letošnji
pridelek, Din 2.000.000.

Posestvo 21 orolov pri Ko-
njicah, arondirano, z lepo
hišo, gospodarska poslop-
ja, travniki, njive, zara-
ščen gozd za sekati, Din
200.000.—

Hiša s štirimi sobami
gostil. koncesijo, hlev, lep
sadni in zelenjadni vrt,
2 orala posestva, v ob-
meljnih za Din 87.500.

Mehkih drv

č. j. odpadkov od jelovega lesa, suhih, sesekanih na meter, ca 2 vagona, naprodaj. Električna žaga GABRIEL OBLAK, Logatec. 5131

Enonadstr. HIŠA

z vrhom in zemljiščem se po jako ugodni ceni takoj prodaja. — Poizve se v Ljubljani. Opekarska cesta 10. 4182

KUHARICO

dobro, z večletnimi spricvali, sprejem. Pridnost, snaznost in poštenost predpogoj. — Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 5117.

GOSTILNICA

KUHARICA prvovrstna, se išče za takoj. Plača po dogovoru. Pavel in Milica Jemc, Breg 18, gostilna »pri Vitezu«.

PERJE

kemično čiščeno, za pernice in blazine, kg Din 60.—, Belo gosje perje, skubljeno, kg Din 200.—, prima beli puh, kg Din 400.—, razpošilja po povzetju

Josip Brozović

ZAGREB, Boškovičeva ulica št. 18. Lastna tvornica perja

HIŠA

z 8 stanovanji in vrtno je po zelo ugodni ceni takoj naprodaj. Glince, Burska ul. št. 80, pri Ljubljani.

Lepo, brezplačno stanovanje...

GOSPODIČNA

z dežele, trgov. naobražena, vešča več jezikov, želi vstopiti kot začelnica - blagajničarka kjerkoli. Več po dogovoru. Cenj. ponudbe se prosi na upravo »Slovenca« pod »Zanesljiva opora« 5117.

PRODA se poceni lepa SOBNA LONČENA PEČ zamenja se tudi za PISALNO MIZO. — Poizve se v trgov. IV. KROSELJ, Martinova cesta 15. 5093

Ja BUKOVO OGLJE

dobro žgano, popolnoma suho in vilano ter brez primesi kupuje za takojšnjo in poznejšo dobavo v vagonih dobavah družba Carbonaria, Kočevje. — Ista prevzame VSAKO količino dobrega blaga ter ga plačuje vedno po najvišjih cenah. — Ponudbe prosimo zaeno z navedbo razpoložljive količine, cene in dobavnega roka na naslov: Družba CARBONARIA, Kočevje. 4762

PERJE

kokošje, račje, gosje in gosji puh, oddaja vsako množino po zmerni ceni trdka

E. Vajda, Čakovec

POTNIKA

izvežbanega v prodaji industrijsko-tehn. potrebščin, išče proti plači in proviziji A. LAMPRET, Ljubljana, Krekov trg št. 10. 5134

Iščemo prvovrstnega SLAŠČICARJA

izključno za izdelovanje čajnega peciva. — Samo starejša moč z dobrimi referencami naj se obrne na trdko JOS. SCHUMI nasl., tovarna kanaditov, Ljubljana. 5120

Razno lepo

POHISTVO

mehka salonska garnitura, umivalnik in bufet z marmornato ploščo, omare, postelje, pisarniška blagajna — NAPRODAJ. Dunajska cesta 15, levo, stopa. II, levo.

V lastnem interesu

vseh jugoslovanskih trgovcev je, da posetijo

VZORČNI

VELESEJEM V PRAGI

od 21. do 23. septembra 1924

kjer se jim nudi najugodnejša prilika, da stopijo v direktni stik z bogato češkoslovaško industrijo in trgovino.

Znižana vožnja po jugoslovanskih železnicah 50%, po češkoslovaških železnicah 30%.

19. septembra skupen izlet jugosl. trgovcev.

Sejmska legitimacija služi kot vizum za potovanje v Češkoslovaško.

Cena legitimacije 20 Din.

Pojasnila in legitimacije daje:

Češkoslovaški konzulat Ljubljana, Breg.

Floma Company Ljubljana, Kongresni trg.

LJUBLJANSKA POSOJILNICA

r. z. z. o. z.

v novopreurejenih prostorih V LJUBLJANI

MESTNI TRG 6 MESTNI TRG 6

obrestuje vloge na hranilne knjižice in tekoči račun po

8%

Večje in stalne vloge z odpovednim rokom obrestuje tudi višje po dogovoru.

Sprejema v INKASO FAKTURE in CESIJE TERJATEV.

Posojila daje le proti popolni varnosti na vknjižbo proti poroštvu in proti zastavitvi.

FIAT

Osebni vozovi
tovorni vozovi
sanitetni vozovi
ognjegasni vozovi
omnibusi
traktorji
ladjeni motorji
stabilni motorji
itd. itd.

Specijalne ponudbe po:

Fiat avtomobilno zastopstvo

I. J. gf. Herberstein

Maribor, Gosposka ulica 20

Telefon 133

Lesni trgovci!

Zelim pristopiti k lesnemu podjetju kot družabnik z DIN 250.000. — Ponudba pod »Uspeh zagotovljen 5179« na upravo

PREMOG, KOKS IN DRVA

DOBAVLJA NAJČENEJE

JOSIP SVETIČ — LJUBLJANA

RESLJEVA CESTA ŠT. 3

Ceneno češko perje!

1 kg sivega opuljenega perja 70 Din, napol. belo 90 Din, belo 100 Din, boljše 120 Din in 150 Din, mehko jak puh 200 in 225 Din, boljše vrsta 275 Din. Pošiljave carine prosto, proti povzetju, od 300 Din naprej poštnine prosto. — Vzorec zastoj. Blago se tudi zamenja in nevede vzame nazaj. Naročila samo na DENEDIKT SACHSEL, Lobez št. 159 kod Plzna, Češkoslovaška. — Poštne pošiljke gredo iz Češkoslovaške v Jugoslavijo okrog 14 dni.

VII. dunajski

mednarodni sejem
od 1. do 14. septembra 1924

Najugodnejša prilika za vse stroke.

Največja izbira! Brezkonkurenčne cene!

Veliki uspeh dunajskega pomladnega sejma: 100.000 kupcev.

Velika godbena in glediška slavnost mesta Dunaja.

Pojasnila:

Wiener-Messe Wien VII.

kakor tudi vsa častna zastopstva,

v Ljubljani:

Avstrijski konzulat, Turjaški trg 4, Josip Zidar, Dunajska cesta.

Hagarin sin.

Roman. Paul Keller. — F. O.

(Dalje.)

48

Prijazno sije solnce skozi pisana cerkvena okna in zlati Kristini zelen poročni venec. Doktor stoji pokonci, ponosno poleg nje in se ni mogel premagati, da ne bi bil med govorom mladega duhovnika, ki ju je poročal, nekolikokrat pritrjevalno pokimal z glavo.

Nato pridejo molitve za blagoslov, ki sega daleč na otroke in otrok otroke.

Neokretno in nepremično sedi Robert Winter v klopi. Kot skozi tančico vidi duhovnika, poročenca, štiri priče. Še to se mu ne zdi čudno, kako slovesno in moško stoji stari Peuker poleg olikanega profesorja iz mesta. Za zunanost je brezbržen.

Pred sel'oj na klopi ima star molitvenik, vezan v črno usnje. Plaho lista v njem. To knjižico je jemal samo pri najvažnejših dogodkih življenja.

In enkrat — Enkrat lista nazaj do naslovne strani.

»Marta Hellmich, rojena 15. junija 1850.«

Molitvenik — edina zapuščina njegove matere!

Ostanek, na katerem je njegova ljubezen, njegovo zaupanje!

Premaga se, gleda zopet k oltarju.

Šlihi blagoslov in ga vidi v ljubki resničnosti pred očmi svoje duše: vidi daleč v prihodnosti, kako se igrajo srečni otroci

v varnem zavetju zakona, ki se je zdaj sklenil.

In njegova duša postane zopet trudna in grenka, zopet se čuti izgnanega, brez doma, brez pravice, ki ni izšel iz zakona in ga ne bo pač nikdar sklenil.

Sram ga je, da ne čuti večjega veselja nad srečo obeh zaročencev, ki ju vendar ljubi. Ne ve, kako dragoceno mu je ugrabilo življenje: napetost in pogum, da ga je naredilo bojazljivega in plašljivega, ne-sposobnega za višje reči, katerim se pristeva tudi neskaljeno veselje z bližnjim.

Ko je danes zjutraj vzel obleko, katero si je kupil za denar, »izposojen« od dr. Friedlieba, ga je spominjala celo črna barva kot na žalost.

Svatje se uredijo, da zapustijo cerkev. Takoj za poročencema stopa tajni svetnik z gospodično Ivanko Friedliebovo, ki je tik pred poroko prišla v puritansko preprosti svatovski obleki, sicer pa koraka ponosno in se niti ne ozre na številno množico zbranega ljudstva.

Ko pridejo domov, pelje doktor nevesto v svojo delavnico. Sama sta. Doktor poljubi mladi ženi nežno čelo, usta in roko, nato pa odpre predal, iz katerega vzame neki list.

»Draga Kristina,« pravi resno, »tote je moja oporoka. Določa, da dobiš ti po moji smrti polovico mojega imetja, drugo polovico pa otroci, če nama jih Bog da. Nekaj odpade na legat.«

»Viljem — danes — danes pri poroki —«

Stisne se k njemu, in ona, ki ves čas poroke ni prelila solze, začne tiho jokati.

»Ne, Kristina, samo tega ne! Glej, red mora biti, če je pa kdo toliko starejši —«

»Viljem, tako me strašiš. Ali si bolan? Saj si zdravnik, ti moraš to vedeti. Tako mi je hudo zate!«

Bojče jo pogleda. Nato se nasmehne.

»Hudo ji je — hudo! Zame hudo!«

In večkrat jo poljubi. Medtem pa go-dnja:

»Hudo ji je, hudo! Prav za mene! Hu-do!«

Nato se glasno zasmeje.

»Ne, ne, ne! Kaj še! Rečem ti, prav posebno sem zdrav! Pred osmimi dnevi sem zvišal življensko zavarovalnino za dvajset tisoč mark. Pri ti priliki preiščejo vsakega prekleta natanko. Misliš, da so ti vrage kaj našli? Zavarovalnica je vesela, da smo Vas dobili,« je rekel zdravnik. Plačati moram seveda mnogo!«

Nekdo potrka.

»Oprost, dragi prijatelj, da te motim, toda tvoja gospodična sestra zahteva, da jo takoj sem pripeljem.«

»Saj bi bila takoj tja prišla,« mrmra doktor.

Gospodična Ivanka pogleda po strani tajnega svetnika, nato se pa ponosno, prav imenitno poslovi in prične govoriti:

»Spoštovana zaročenca! Cutila sem se dolžno, da se udeležim poroke svojega brata, in Vama izrekam svoje častitke, hkratu se pa priporočam, ker neutegoma zopet odpotujem.«

»Ivanka, ti — ti si čisto neumna —«

Užaljeno ga pogleda.

»Hočem reči, Ivanka, to je vendar samo šala, resno vendar ne misliš —«

»Gospodična — gospodična Friedlieb-ova, prosim Vas lepo —«

Nič ne odgovori ne bratu ne mladi gospe, ampak se obrne k tajnemu svetniku: »Gospod tajni svetnik, prosim, peljite me k vozu!«

»Potem — potem želim vsaj srečno pot!« vpije doktor za njo.

Srdit hodi po sobi, vzame oporoko in jo vrže na mizo.

»Enega legata črtam, poglej!«

Mlada žena sedi molče na stolu. Doktor stopi k nji in jo prime za roko.

»Kristina, tega mi ne boš storila, da bi se zaradi tega jezila! Zaradi take — take se noben pameten človek ne jezi. Četudi nje ni! Kaj to! Vsaj ne bo vino tako kislo. Da bi se jezil? Na poročni dan jezil? Žvižgam na njo, žvižgam!«

In udari z nogo ob tla.

Tajni svetnik se vrne in izgovori nekaj prijaznih, pomirljivih besed. Friedlieb stopi tik pred njega.

»No, Kralj, saj jo poznaš, saj jo poznaj iz dijaških let. Glej, visok gospod si postal, luč — ne zmaguj z glavlo! — luč pravim; kajti ne dam si vzeti malo ponosa, da sem s takim možem kot ti študiral in promoviral! Veliko odliko imaš od cesarja! Zaslu-ženo, pravim, zelo zasluženo! Tukaj zopet od Sultana, ker si ga ozdravil ene njegovih mnogih bolezni, in tukaj še nekaj drugih. Poglej pa mene! Nobene odlike nimam! Jaz sem navaden vaški mazač. Povem ti pa, Kralj, če bi zvedeli na višjem mestu, kaj sem prestal s sestro Ivanko, bi dobil železen križ in moja žena Kristina odliko, da me je rešila.

Trgovci MANUFAKTURNEGA blaga
obračate pozornost
na veletrgovno manufakturnega blaga
VILIM PICK
podružnica MARIBOR, Aleksandrova 26,
središnica Zagreb, Duga ul. 6. - Telef. 334.
kjer se morete osebno prepričati o najnižjih cenah
in vrlo solidni postrežbi.
NA DEBELO! **NA DEBELO!**

STROJNE TOVARNE IN LIVARNE d. d. v Ljubljani

ZVONARNA

ustanovljena leta 1767., dobavlja
priznane prvovrstne bronaste
ZVONOVE čistih glasov po
konkurenčnih cenah v
kratkih rokih.

Zahlevajte cenik!

Stroški pri uporabi bencina.

Vozi brez bencina!

Adaptiral svoj auto-traktor ali stabilni motor s patent. HAG-generatorjem.

Kuri z ogljem!

Prospecte in reference daje

Jugo-Hag

Ljubljana: Telefon 560
Bohoričeva ulica 24.

Stroški pri uporabi oglja.

Gospodom trgovcem in slavnemu občinstvu
se priporoča trdka

FRANC CERAR družba
z o. z.
tovarna slamnikov in klobukov
v Domžalah, Stob 50.

Zaloga v Celju, Gosposka ul. 4.
Popravila se sprejemajo vsako sredo pri
Kovačević & Tršan, Ljubljana, Prešernova
ulica št. 5.

WEITZEL Ingenieur-Gesellschaft, Komandit. dr.

Oddelek I. CENITVE

tehničnih naprav industrijskih podjetij
in poslopij vseh vrst in za vse namene.

Oddelek II. STROKOVNA MNENJA

in interesno zastopstvo vseh vrst, za vse
namene, zaupne izjave in ustanovitve.

Oddelek III. STROJI

Sodelovanjem naših oddelkov I. in II. naj-
boljše zveze! Zato dobave vseh strojev in
naprav. — Prezidave. — Načrti. — Stav-
beno vodstvo.

Radebeul-Dresden (Deutschland).

Inserirajte v „Slovencu“!

Popolnoma varno naložite svoj denar pri

Vzajemni posojilnici

v Ljubljani, r. z. o. z.

Ki se je PRESELILA iz hiše Uršulinskega samostana na Kongresnem trgu
poleg nunske cerkve v lastno palačo na Miklošičevi cesti poleg hotela „UNION“.

Hranilna vloga se obrestuje

naiboljše

z ozirom na višino zneska in odpovedni čas.
Varnost za hranilne vloge je zelo dobra, ker poseduje
Vzajemna posojilnica večino delnic stavne delniške družbe hotela „Union“
v Ljubljani. — Vrhutega je njena last nova lepa palača ob Miklošičevi cesti, več
mestnih hiš, stavbišč in zemljišč v tu in inozemstvu. — Denar se naloži lahko
tudi po poštnih položnicah.

Stara Tovarna nogavic in pleten

M. Franzl & sinovi

(Lastnik FELIX FRANZL)

Ljubljana, Privoz štev. 10.

Poštni predal 44.

Telefon 425.

Salda-konti, štruce, blagajniške knjige.

amerikanske jourmale.

odjemalne knjižice itd.

Knjižgoveznica K. I. D. v Ljubljani — Kopitarjeva ulica 6/II.

V SV. KRIŽU PRI LITIJI SE ODDA V NAJEM

PRODAJALNA z mešanim blagom

z vsem inventarjem in zalogo blaga. Približna vrednost vsega inventarja in blaga bi
bila 100.000 Din. Prevzem bi bil takoj. Dosedanje 1 leto izkupilo te prodajalne je
znalo 300.000 Din, ki bi se pa dalo po iniciativnem prevzemniku vsaj za polovico
dvigniti. Plačilo prevzemnine po dogovoru, eventualno tudi v obrokih. — Reflektanti
naj se blagovolijo ogledati pri g. Alojziju KOCMUR, Ljubljana — Kongresni trg št. 2.

Prodaja „Gumbarne“ iz konkurz. mase.

V konkurzno maso »BISTRICA« Prva jugoslovanska tovarna za gume
in kovinaste predmete, družba z o. z. v Slovenski Bistrici, spadajoče indu-
strijsko podjetje, sestojee iz kompletnih strojev za izdelavo gumbov in
kovinskih predmetov, z vodno silo s turbino in električnim pogonom z
vsemi najemniškimi in družabnimi pravicami, kakor tudi z zalogo surovin
in polfabrikatov se prodaja iz proste roke. Cena po dogovoru.

Natančnejša pojasnila daje

dr. Urban Lemež,

odvetnik v Slovenski Bistrici, kot upravitelj konkurzne mase.

Veletrgovci dežel. pridelkov

naj vprašajo za naslov, kdo lahko dobavi v
veliki množini KROMPIR, JABOLKA in
SUHE GOBE v upravi lista pod štev. 5113.

KOTLARJE

z daljšo prakso sprejmo takoj
Strojne tovarne in livarne d. d.
Ljubljana

Ugoden nakup!

Mizarski STROJI in ORODJE — in sicer:

1 SKOBELNIK 70 cm (Dichtenhobelmasch.), 1 PO-
RAVNALNIK (Abrichtmasch.), 1 FREZA (Fräse-
maschine), 1 KROZNA ZAGA z želez. stojalom,
1 VRTALNI STROJ (Langlochbohrmasch.), 1 AVT.
BRUSILNI STROJ za 70 cm dolžine, 1 BENCIN-
MOTOR 8 HP in 1 BENCIN MOTOR 3 HP,
1 parna vodna SESALKA (Wasserdampfpumpe),
10 SKOBELNIKOV (Hobelbänke) s pripadajočim
orodjem. — Stroji so novi, najboljše inozemske
trdke, ter so vsled opustitve obrta za nizko ceno
NAPRODAJ. — Ogledajo se lahko v obratu pri
IG. TOPLAK, strojno mizarstvo, CELJE, Breg 14.

IŠČEMO dva moška čez 20 let stara kot
kolporterja in dve ženski donašalki
: osebi kot : za naš časopis v MARIBORU. — Natančne informacije
se dobijo pri PODRUŽNICI »SLOVENCEVE« UPRA-
VE V MARIBORU, Aleksandrova cesta štev. 16, I. nad-
stropje, od 10. do pol 1. ure.

Zastopnike ki so dobro uvedeni pri indu-
strijah itd. iščemo za raz-
pečevanje prvovrstnega
GASILNEGA APARATA

»KNOCK-OUT«

po vseh večjih krajih po Sloveniji. — »MEXIDA«, družba
z omeji. zavezo, Ljubljana, KOLODVORSKA UL. 34/II.

LOKOMOBILI 10-500 HP

Wolf-Lanz novi ali popolno generalno popra-
vljeni in preizkušeni s tovarniškim jamstvom
in montažo.

Sirovooljni - Diesel - upojni plin - motori

BRAČA FISCHER B. ZAGREB

Pantovčak 1 b. Pogledajte naše veliko skladišče

OGLAS.

GRADSKO POGLAVARSTVO V SARAJEVU pri-
redi s sodelovanjem vseh obrtno-trgovskih institucij dne
21., 22. in 23. septembra t. l.

veliki sarajevski sejem

za živino in živalskimi izdelki.

Od občine grada Sarajeva, štev. 22.376 od 31. jul. 1924

PALACE HOTEL „LISANI“ NOVI VINODOL

Počenši od 15. septembra stane prvoraz-
redna oskrba in soba dnevno za osebo

Din 80.—

Daljna pojasnila daje rade-
volje Ravnateljstvo hotela

VILLA „SAN MARINO“ NOVI VINODOL

Prva žebljarska in železoobratna zadruga v Kropi in Kamnigorici

Pisma: Žebljarska zadruga, Kropa (Slovenija) Brzjavke: Zadruga Kropa Telefon interurban: Podnart 2

Žebli za normalne in ozkotirne železnice — Žebli za ladje, črni ali pocinkani — Žebli za zgradbe, les itd. — Žebli za čevlje — Spojke
za odre in prage — Spojke za ladje in splave — Železne brane — Kljake za podobe, zid, cevi, žlebove itd. — Vijaki z maticami —
Podložne pločice — Matice — Zakovice za tenderje, kotle, mostove, sode, pločevino, kolesa itd. — Vijačni čepi — Verige

Vsi v našo stroko spadajoči železni izdelki po vzorcih in risbah najceneje — ilustrovani ceniki na razpolago

Zadružna Gospodarska banka d. d.

Ljubljana, Miklošičeva cesta štev. 10

(v lastni palači vis à vis hotela „Union“). Telefon št. 57 in 470.

Račun poštno-čkovnega urada za Slovenijo štev. 11.945, v Zagrebu štev. 39.080.

Podružnice: CELJE, DJAKOVO, MARIBOR, NOVI SAD, SARAJEVO, SOMBOR, SPLIT, SIBENIK.

Ekspozitura: BLED.

Kapital in rezerve skupno nad Din 15.000.000.—.

Daje trgovske kredite, eskomptira menice, lombardira vrednostne
papirje, daje v najem jeklene shrambe za vrednote, kupuje
in prodaja kar najboljše tuje valute in devize, sprejema vloge
na tekočem računu in na vložne knjižice ter preskrbuje vse
bančne in borzne transakcije pod najugodnejšimi pogoji.

Pooblaščen prodajalec srečk Drž. razr. loterije.